AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ. տրկ. 6, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932
ԳԻՆՆ Է ՀԱՏԸ 3,50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ՝ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 119 (564)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՒԱԿԱՆ ՉԷ ԽՕՍՔԸ

Թրքական մամուլէն հանած վկվուկը այս օրերուս՝ կ'ըզբաղեցնէ բովանդակ հայ մամուլը։

Քաղաքակիրթ երկիրներու համար գրչապայքարը ոչինչ ունի մտահոգելիք ենթակայ ժողովուրդները, բայց երբ Թուրքն է և իր մամուլը որ սոլավաթ կը կարդայ, պայքարը կը հագնի արիւնոտ շապիկ ու կը մտահոգէ մեզ։ Այս մտահոգութիւնը շատ իրաւամբ շարունակ կը գանգահարէ Հայ մամուլը, մանաւանդ անոր այն մասը որ ոչ մէկ հատուածական հաշիւ չի խառներ՝ երբ խնդիրը կը վերաբերի հայութեան դարաւոր ոսոխին։ Բայց եթէ հարցը հոս իսկ կը փակուի, անգամ անշահախնդիր մատնանշումը կը դառնայ արժէքէ զուրկ։ Եթէ խօսքին չպիտի յաջորդէ գործը, եթէ դաւադիր ոսոխին դիմաց՝ (որուն գրչապայքարն իսկ արեան մէջ է թաթխուած, վկայ տարաբաղդ Վիտինեանը) պիտի բաւականանք իր վայրագութիւնը համրելու, իրեն դարաւոր արիւնոտ պատմութիւնը քրքրելու, մի միայն դահիճին արիւնոտ ծիծաղին կ'արժանանանք։

Հայ մամուլը կը կատարէ իր պարտականութիւնը հաւատարմօրէն։ հայ քաղաքական կեանքի ղեկավարներուն կը մնայ խօսքը արժէքաւորել լծուելով յամառ եւ հետեւողական աշխատանքի՝ պատրաստ ըլլալու համար ամէն ստոր դաւադրութեան դիմաց։

Անհրաժեշտ պայման է սակայն դասաւորել նախ և առաջ մեր ուժերը։ Եթէ հաւատացողներ կան ուժերու մեր ազգային կեանքին մէջ և կամ միակ ուժի մը, պէտք է այսքան երկար փորձերէ յետոյ համոզուին որ պայքարը պիտի տարուի առանձին առանձին։ Համերաշխութիւնը գոյացնել հայ քաղաքական ուժերու միջեւ ներկայ պայմաններուն տակ միամտութիւն պիտի ըլլար, մանաւանդ երբ Դաշնակցութենէն բացի բոլորը կը նկատեն փակուած մեր հաշիւները դարաւոր ոսոխին հետ։ Այսքան արիւնէ և փորձէ յետոյ տակաւին կան մեր մէջ միամիտներ կամ մաղձոտ չարամիտներ, որոնք կը կարծեն թէ հայ մարդու կամ հայ մամուլի խօսքն ու ու գրութիւնը կրնան պատճառ դառնալ ոեւէ աղէտի, կամ գրգռել գազանին բնազդները և գործի մղել զայն։ Դեռ չ'կրցանք ըմբռնել որ Թուրքը պատրուակի պէտք չունի. Թուրքը գրգռումի պէտք չունի. Թուրքը փաղաքշանքի պէտք չունի իր դիրքը ճշդելու համար հայութեան հանդէպ, ան պիտի ջարդէ երբ գտնէ պատեհ առիթը, ան արիւն պիտի քամէ մեզմէ եթէ այդ նպաստաւոր առիթին անգամ մեղրածոր համբոյրներով օծենք իրեն ջարդարարի ձեռքերը։ Զափազանց ապերախտ գործ կը տեսնեն ամէն անոնք, որոնք կ'ուզեն մեր ոեւէ քայլին կապել Թուրքին ցուցահանած գազանային բնազդները։ Փրտեւ որ այս ճշմարտութեան չ'համոզուած հայ չկայ աշխարհի որեւէ, կը նշանակէ որ հակառակը պնդողները կը տարուին մութ հաշիւներէ։ Այս պայմաններուն մէջ մեզի կը մնայ գոհանալ գոյութիւն ունեցող կազմակերպութեամբ, պահանջել մեր ղեկավարութենէն դէպքերու և երեւոյթներու ճշգրիտ գնահատում, հետեւողական գործելակերպ և վճռականութիւն։ Պայքարը թէեւ անհաւասար, թշնամին թէեւ ամրացած դիրքերու վրայ և մեր պայմանները անորոշ, այնու ամենայնիւ խուսափում չկայ և պարտաւոր ենք քալել մինչեւ ծայրը։ Տկար ժողովուրդները որքան ատեն որ զինաթափ չեն եղած ու կը պահեն իրենց հոգեկան կորովը միշտ ալ իրաւունք ունեցած են յուսալու լաւագոյն օրեր։ Մեր կռիւը գոյութեան կռիւ է առայժմ, կռիւ գաղութներու այլասերման դէմ, կռիւ Թուրքի սադրանքներուն դէմ։ Բացարձակ լարումով միայն հնարաւոր պիտի դառնայ այս երկու թշնամիներուն դէմ կռուիլ։ Եթէ տկարացած ենք մենք, թշնամին նոյնպէս չի պահեր իր հին ուժը։ Անոր վերջին թեւաւորումը՝ հիւսիսի խնամակալութեան շնորհիւ՝ կապուած է քաղաքական դէպքերու դասաւորումին։ պատմութեան մէջ եզակի պարագայ է Թուրքին շրջապատուած ըլլալը եւրոպական տէրութիւններով. եթէ այսօր կը շոյեն անոր մազերը ու կը գովեն Թուրքի գեղեցիկ աչքերը, մենք չէ որ յուսախաբ պիտի ըլլայինք շատերու վերաբերումէ։ Ցուդան համբոյրով էր որ մատնեց, իսկ քաղաքականութեան մէջ Ցուդան կեղծաւոր հրեշտակ իսկ չէ։ Փոքր ուժ ենք, այո՛, բայց շահերու դասաւորումով աւելի վստահելի կռուաններ կարող ենք ստեղծել քան Թուրքը, որուն անմարդաբնակ բայց բերրի տարածութիւնները իրենց վրայ կեդրոնացած կը պահեն յորդոր բազմութիւններու աչքերը։

Անհրաժեշտ չէ գծել մանրամասնօրէն պատնէշներն ու խրամները մեր պայքարի ճակատին։ ուզեցինք շեշտել որ յուսալքուելու պատճառներ չունինք։ Ինչ որ կը պակսի մեզի խօսքին արժէքաւորումն է, բեղուն, տքնաջան և յամառ աշխատանքը, ու այս մի միայն քաղաքական ճակատի վրայ, որուն դիմաց առայժմ միայն Թուրքն է կեցած։ Միանգամ ընդ միշտ պէտք է փակել հաշիւը ազգային ներքին ճակատի վրայ։ որքան ցանկալի նոյնքան և անհնարին է բոլորը մէկ յայտարարի բերել, իսկ ժամանակն ու դէպքերը չեն սպասեր մեր քմահաճոյքին։ Իւրաքանչիւրը իր ճամբով։ Համերաշխութիւնը չի գոյանար, կը պարտադրուի։ Երբեմն գերակշռութեամբ, երբեմն յեղափոխական յաղթանակով, իսկ յաճախ արիւնոտ դէպքերու հարկադրանքով։ Այս երեք պայմաններն ալ գոյութիւն չունին ներկայիս, կը մնայ վտանգին դիմագրաւել առանձին, կը մնայ զգալ առանձնութեան պատասխանատուութիւնը և գօտեպնդուիլ ըլլալ խոհուն բայց վճռական, արհամարհել ամբոխային տրամաբանութիւնը, ու քալել հաստատ և ուժեղ քայլերով։ Թշնամին արթուն է և միշտ փշատիչ։ ան կը կռուի արտաքին ճակատի վրայ. կ'ուզէ իր արիւնոտ թաթը երկարել անգամ հեռաւոր երկիրներ ցրուած մեր բեկորներուն, կը ձգտի խառնակել մեր ներքին կեանքը՝ երիցս անիծեալ հայ դաւաճաններով, կ'ուզէ վերջնական կերպով կերպարանափոխել մեր հայրենի աշխարհին դիմագիծը, պիղծ տարրեր լեցնելով մեր սրբազան հողին վրայ։ Հայ քաղաքական մտքի ղեկավարութեան կը մնայ նոյնպէս պայքարիլ բոլոր ճակատներու վրայ, ի դերեւ հանելու և հարուածելու համար մեզ ոչնչացնելու ձգտող արիւնոտ բազուկը։

ԼՈՒԹԵՐ

ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Տարին սկսաւ ու վերջացաւ տնտեսական հոգերով, — շատ աւելի ծանր քան ուրիշ որեւէ ատեն։ Տարուան վերջին վեցամսեան եղաւ աժանելի, քրտնաջան երկունք մը, ոչ միայն յաւիտենալու բաց ելմտացոյցը հաւասարակշռելու, այլ և արտածման և ներածման կշիռը պահելու համար։ Նոր նախահաշիւը արդէն կանգ առած է 140 միլիոնի վրա — փոխան 200-220 միլիոնի։ Իսկ առեւտրական կշիռը փրկելու համար, պատերազմական ծրագիր մը պատրաստուած է արդէն, աւելի խիստ քան կը նախատեսուէր։

«Պրօշ-ակ»ի նախորդ համարով պարզեցինք ներածման դէմ հրամանագրուած սահմանափակումները։ Նոյեմբերի 16ի այդ հրամանագիրը արդէն կը գործադրուի խստօրէն։ Իւրաքանչիւր ամսու 10ին կը կազմուի թամնեցուցակ մը (Քոթա կամ Քոնթէժան), յաջորդ երկու ամսուան ներածումներուն համար։ Ներածելի ապրանքներու քանակը կորոշուի հաժրանքով, մետրով կամ քիլոկրամով։ Եւ յաճախ զաւեշտական տեսարաններ ալ կը պարզուին։ Օրինակ, 1932 Յունուար, Փետրուար և Մարտ ամիսներու թամնեցուցակը պատրաստուած ատեն, «մոռցեր են յիշել ներածելի թէյին քանակը»։ Ուրեմն թէյը դարձած է շահագործման նիւթ, անօրինակ սղութեան մը հասնելով։ Իսկապէս մոռցե՞ր են, արգիլե՞ր են թէ կա- [illegible] — խնդիրը այն է որ թէյը դժուար կը ճարուի Թիւրքիոյ մէջ, ինչպէս և սուրճը։

Ներածումներու սահմանափակումը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց օտար առեւտրականներուն, որոնք ափ առին իրենց դեսպանատուները և դեսպանները, երբեմն կակուղ, երբեմն ամուր, յաջողեցան որոշ ճեղքեր բանալ եղած կարգադրութեանց մէջ, գոնէ 1931ի Նոյեմ. 15էն առաջ եղած ապրանքներու համար։ Իսկ եղան առեւտրականներ ալ որ փոխադարձ միջոցներու դիմեցին։ Այսպէս, գերմանական գործարանները, որոնք մինչեւ հիմայ լայն վարկեր կը բանային իրենց Թուրք յաճախորդներուն, համախորհուրդ որոշեցին 25 առ 100 կանխիկ պահանջել այսուհետեւ։

Ներածումներու սահմանափակման զօրաշարժին զուգադիպեցաւ «Խնայողութեան Շաբաթ»ի երկրորդ շրջանը, որ բացուեցաւ Դեկտեմբեր 12ին, գրգռալից ցոյցերով, թափօրներով, բանախօսութիւններով և միթինկներով։ Դպրոցներն անգամ — ոչ-իսլամներն ալ — հրահանգ ստացան քարոզ կարդալ խնայողութեան և ազգային տնտեսութեան մասին։ Իսկ օրուան վարիչները հայրենասիրական ճառեր արտասանեցին անթելով։ Առաջինը խօսեցաւ Քեազիմ փաշա, Ազգ. Մեծ Ժողովին նախագահ, մասնաւորապէս շեշտելով.

— «Մեր երկիրը ամէն տարի օտար երկիրներու ծախած ապրանքէն աւելի օտար ապրանք կը գնէ։ Այս կերպով ամէն տարի միջին հաշուով 50 միլիոն ոսկիի բաց մը կը գոյանայ մեր առեւտրական հաշուեկշիռին մէջ։ Եթէ այս բացը չկարենանք գոցել, Թրքական դրամին արժէքը կիյնայ։ Ամէն տարի 107 միլիոն ոսկիի ուտելիք հագնելիք ապրանք կուգայ մեր երկիրը։ Այս ներածումներուն մէջ կան կարագի, ձիթապտուղի, պանիրի, միսի, բրինձի, լուբիայի և հաւկիթի պէս ուտելիքներ որոնց ամենալաւ տեսակները կան մեր երկրին մէջ։ Ձուկը տեղ մը կը բռնեն նաև բամպակէ, բուրդէ եւ մետաքսէ հիւսուածեղէններ... Եթէ ամէն հայրենակից պարտականութիւն համարէ տեղական արտադրութիւններով ապահովել իր ուտելիքի եւ հագնելիքի պէտքերը, այն ատեն այդ կարգէն տասը փարայի ապրանք չի կրնար մտնել մեր երկիրը... Եթէ հինգ միլիոն Թուրք հայրենակիցներ օրը հինգական դրուշ խնայեն, տարին քսան միլիոն կը հաւաքուի։ Տասնըչորս միլիոն Թուրք ազգէն գոնէ հինգ միլիոն հայրենակիցներ անշուշտ կրնան օրական հինգ դրուշ աւելցնել և պահել... Մեր ազգային գործարաններուն մէջ 30 միլիոն ոսկիի խնայողութիւն կը գտնուի։ Մեր առաջին նպատակը պէտք է ըլլայ գոնէ 90 միլիոնի բարձրացնել այդ գումարը»։

[illegible] նա, վարչապետ, տարբեր որբոյ մը դիտելով կացութիւնը.

— «Զանազան հաշիւներու համաձայն, ամէն տարի 20-25 միլիոն ոսկի թասի կ'ենթարկուի պետական գանձը, մաքսանենգութեան հետեւանքով։ Եթէ ատոր կէսը չի տակ ըլլայ և այդ տասը միլիոնը պետական գանձը մտնէ, այն ատեն մենք ալ դժուարութեան չենք մատնուիր»։

Իսկ ելմտական գործավարը, Ապտիւլ Խալիք պէյ, (Բաղէշի ջարդարար) պատմեց.

— «Մեր անցեալ տարուան ելմտացոյցը 186 միլիոնի վրա հաստատած էինք և նախահաշիւը դրեթէ իրականացած էր։ Մինչդեռ այս տարի, թէև ելմտացոյցը հաստատեցինք 184 միլիոնի վրայ, առաջին չորս ամիսներուն ստացանք միայն 58 միլիոն ոսկի։ Մինչդեռ 1928ի առաջին չորս ամիսներուն ստացած էինք 66 միլիոն, 1929ին՝ 78 միլիոն, և 1930ին՝ 64 միլիոն։ Հասկցանք թէ յառաջիկային այդ գումարն ալ չպիտի կրնանք ստանալ։ Այս պարագան յայտնի եղաւ արդէն հինգերորդ ամիսէն։

«Միւս կողմէ, անցեալ տարի մէկուկէս միլիոն անգլիական ոսկի ունէինք, իբրեւ արտածումներէն աւելցած գումար։ Այսօր 15 միլիոն ֆրանք ունինք։ Ուրեմն 50 միլիոն ոսկիի տարբերութիւն մը կայ։ Հաշիւ ըրած էինք թէ երկաթուղիներէն երեք միլիոն ոսկի հասոյթ մը պիտի ապահովէինք, մինչդեռ

— «Մեր երկիրը ամէն տարի կէս միլիոն ստացանք»։

Նորութիւն մը չկայ այս յայտնութիւններուն մէջ, որոնք տարիներու վերջերը կը մատնանշեն, մեծապատիւներուդ ժամուն։ Բայց նորութիւն մը եղաւ հայրենասիրական թափը, իբրեւ հետեւանք նոր կարգախօսին,— «Հայրենակի՛ց, միայն Թրքական ապրանք գործածէ»։ Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահը խնայողութեան շաբաթի ճառէն շատ առաջ, ներածումներու սահմանափակման առթիւ, արտառոց յայտարարութիւն մը ուղղելով ժողովուրդին, յորդորեց պահել Թրքական ապրանքին արժէնքը և միայն Թրքական ապրանք գործածել։ Դա... ճանութիւն հռչակեց շահագիտութիւնը, և իբրեւ նշանախօս հնչեցուց «ազգային անկախ տնտեսութիւն»։

Օրէնքին վիճաբանութեան առթիւ, երեսփոխան մը առաջարկեց ... իրենց խանութին առջեւ կախել այն առեւտրականները որ կը մերժեն տեղական ապրանք ծախել։ Ուրիշ մը պահանջեց անկախութեան ատեաններ կազմել դաւաճանութեան և մաքսանենգութեան դէմ։

(Շար.)

ԱԶԳԵՐՈՒ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Արդ, վէճը սայլէս կը ներկայանայ. ոմանք պիտի ըսեն թէ տակաւին իրաւարարութեան սիստէմը չէ կատարելագործուած, որով պատերազմի մուտքը կարելի ընող դուռ մը բաց է տակաւին, որով ապահովութիւն չկայ, և ուստի չենք կրնար զէնքերէն հրաժարիլ։ Ուրիշներ պիտի ըսեն թէ ոչ միայն պահանջուած ապահովութիւնը գոյացուած է Լոքառնոյով, Քէլոկ-Պրիանի դաշինքով, հաշտեցումներու կարգադրութիւնով, ընտրողական յօդուածով եւայլն, այլ մանաւանդ իրաւարարութեան սիստէմին զօրանալն ու կատարելագործուիլը կախուած ունի պատերազմական սիստէմին հրապարակէն քաշուելովը։ Ուրիշներ ալ պիտի աւելցնեն. զէնքերը ծանր բեռ են, պատերազմը բարբարոսութիւն է, քաղաքակրթութիւնը գահավէժի առջեւ է։ Ոմանք ալ հերոսութեան կոչ պիտի ընեն ու Լորտ Սէսիլէն հետ պիտի ըսեն.

«Նոր պէտք է ազատուինք այս նախապաշարումէն. թէ զէնքերը առանձնաշնորհուածներ են, տարբեր ազգային բռնութիւնէ մէջ։ Բայց բուն ճշմարտութիւնը սա դարձեր է այլեւս, որ միայն ազգը մեծապոյն քրէութիւն պիտի ունենայ որ համարձակութիւն ու նախաձեռնութիւն ունի զէնքերը կրճատելու»։

Գերման կառավարութիւնը պատեհութիւն մը եւս ունի իր դիրքը ներկայացնելու զինաթափութեան հարցին մէջ։ Վերսայլի դաշինքով Գերմանիան պարտադրուած էր զինաթափ ըլլալու, այն խոստումով թէ բոլոր ազգերն ատոր ճամբան պիտի զինաթափուէին։ Արդ, տրտունջքի պատճառ եղած է միշտ, որ միւս ազգերը զինքը զինաթափ ընելէ վերջ տակաւին կը շարունակեն զինուած մնալ։ Ասիկա գայթակղութեան պատճառ եղած է Գերմանիոյ մէջ, և գերման կառավարութիւնը երբեք չէ դադրած միւսներուն յիշեցնելէ որ իրենք ալ պէտք է զինաթափ ըլլան։

Արդի Ռուսիան ամբողջական զինաթափութիւն կը պահանջէ։ Այս եղած է Լիթվինոֆին բացատրութիւնը։ Բայց ազգեր իրենք զիրենք դեռ պատրաստ չեն զգար այդ մեծ քայլը մէկէն ցատկելու, եւ իրենք իրենց իրաւունք կուտան սովիէթ առաջարկին կասկածանքով նայելու։

Այս է վէճը իր քաղաքական թեթեւ կողմովը։ Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել թեքնիքական դժուարութիւններն ալ։ Մի միայն ցամաքային ուժերու մասին խօսելով, կարելի չէ թուաբանական ճշգութեամբ գտնել թէ ինչ է զինուորական ուժի սաստկանիշը։ Ինչպէ՞ս չափել զինուորի մը ուժը, կամաւոր զինուորութեան, պարտադրեալ ծառայութեան, զինուորութեան շրջանի տեւողութեան սիստէմները։ Եթէ կարելի չէ համաձայնիլ դիւրաւ թէ ի՛նչ է զինուոր մը, որքա՞ն դիւրին է համաձայնիլ թէ ինչ են բանակ մը, օդանաւային ուժերը, քիմիական ռազմանիւթերը։

Զէնքերը նուազեցնելու խնդիրը երեք նիւթերու նուազում կը բովանդակէ — մարդ, ռազմանիւթ, դրամ։ Բայց ասոնց ոչ մէկուն նուազումը թուաբանական կերպով պիտի հաւասարէր անոնց ուժին համեմատական նուազումին։ Այս կը նշանակէ որ յարաբերական կերպով նուազում կարելի է իրագործել. բայց բացարձակին մէջ այդ նուազումը կրնայ յաւելուած իսկ յառաջ բերել ուժերու վրայ։

Զէնքերը նուազեցնելը չի նշանակեր միանգամայն մարտական կարողութիւնները նուազեցնել։ Եթէ Ա.ը 50 զինուոր ունի և Բ.ը 40, երբ երկուքն ալ այլայլ տնտեսական կամ քաղաքական պատճառներէ մղուած համաձայնին նուազեցնել, 50 ունեցողը դիւրաւ 35ի պիտի իջեցնէր, պայմանաւ որ 40 ունեցողն ալ 25ի իջեցնէ։ Արդ, այս պարագային 35 զէնքը նոյնքան զօրաւոր պիտի ըլլար 25ի դէմ, և համեմատաբար աւելի՛ իսկ, որքան 50ը 40ի դէմ։ Դեռ յիշողութեանց մէջ թարմ է անշուշտ այն յայտարարութիւնը զոր Իտալիոյ արտաքին գործավարը ըրաւ ֆրանքօ-իտալական նաւային վէճերու ատեն, թէ Իտալիան պատրաստ է իր ռազմական ուժերը փոփոխուած որեւէ սահմանի իջեցնելու, պայմանաւ որ Իտալիոյ այդ նուազագոյն չափը հաւասար ըլլայ Եւրոպական ամենէն շատ զինեալ պետութեան ուժին։

Այս տեսակ զինաթափութեան մէջ շահը բացարձակ չէ, այլ միայն յարաբերական։ Յաղթութեան կամ պարտութեան հաւանականութիւնը նոյնն է նորէն, միայն թէ յարաբերաբար սպառող ուժը նուազ կրնայ ըլլալ։ Ուստի այս զինաթափումը երաշխիք մը չէ, միանգամայն՝ խաղաղութեան։ Եթէ նոյն իսկ մարդիկ բաւականաչափ զէնք կամ ռազմանիւթ չունենան կրնան նորէն կռուիլ որեւէ միջոցով, երբ չէ վերցուած կռուելու պատճառը։

Մինակ գործնական շահը պիտի ըլլար ընկերային գետնին վրայ։ Ժողովուրդները պիտի փրկուէին մեծ բեռ մը կրելու պարտադրութենէ։ Ազգերու ընկերային կեանքը սառած է իր հիմերէն։ Զայն վերստին ամրացնելու պատեհութիւն պիտի գտնուէր եթէ ազատուէր կարգ մը աւելորդ մտահոգութիւններէն ու ծանրութիւններէն, ինչպիսին է զէնքը։

Դժուարութեանց մասին աւելի որոշ գաղափար մը կարելի է կազմել խնդիրը պիւտճէի տեսակէտէն դիտելով։ Հասարակ տեղեկութիւն մը կայ թէ Թիւերը երբեք չեն ստեր. բայց յաճախ ակամայ ստոր այն է որ թիւերը կը գործածէ։ Արդ, բովնեան թիւերը սխալ մեկնաբանութեանց կ'առաջնորդեն, երբ իրենց բաղդատութիւնը պարզապէս թուական արժէքի հիման վրայ կատարուի, առանց նկատի առնելու զանոնք գործածող ազգերուն ընկերային, քաղաքական, տնտեսական պարագաները, որոնք զօրաւոր ազդակներ են թիւերու արժէքները որոշելու մէջ։ Պարզագոյն օրինակներով բացատրենք։ Անգլիոյ մէջ, ուր «կեանքի չափանիշ» կոչուած պահանջքը շատ աւելի բարձր է եւ երկիրը հարուստ ու նիւթերը սուղ են, զինուորի գլուխ՝ ըսենք՝ ծախսուած 10 ոսկին նուազ արժէք ունի քան այն 6 ոսկին զոր աւելի աղքատ երկիր մը (որ և է անուն զուր դրէք) կը ծախսէ իր զինուորին համար, ուր կեանքը աժան է և մարդիկ քիչով կը գոհանան։

Ճշմարտութիւնը այն է, որ հարուստ ազգը շատ աւելի կը ծախսէ քան աղքատը։ Ուստի արդարութիւն պիտի չըլլար ամէն ազգի զինուորական պիւտճէն թուաբանական պարզ համեմատութեան սահմանել «զինուորի գլուխ սակ-չափ» ըսելով։ Կարելի չէ պիւտճէն արդար կերպով սահմանաւորել նոյն իսկ երբ նկատի առնուի իւրաքանչիւր երկրի մէջ դրամին «գնելու կարողութիւնը», քանզի այնքան ուրիշ ազդակներ կը խաղան խնդրին մէջ։

ԲՈՒԶԱՆԴ ԵՂԻԱԵԱՆ

(3) (Շար.)

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԿՈՂՄԷ

Յունուար 23, շաբաթ երեկոյեան Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ Համազգային Ընկերութեան կազմակերպած Գրական Դատը։ Դատի ենթարկուողն էր՝ Անմահն Րաֆֆիի «Խենթը» վէպին հերոսներէն՝ Թովմաս էֆէնտին։

Աննախընթաց բազմութիւն մը ծայրէ ծայր լեցուցած էր ամբողջ սրահը։ Ձեռնարկը նորութիւն մըն էր Պէյրութի համար, և որ անպայմանօրէն լաւ տպաւորեց ժողովուրդը։

Դատական կազմին կը նախագահէր Պ. Դասպար Իփէքեան. անդամներն էին Տօքթ. Գուլպեան և Մեթր Շամլեան։ Դատական քարտուղարն էր Պ. Սուրէն Բաքալեան, դատախազը՝ Պ. Արշակ Յովհաննէսեան։ Մասնաւոր մեղադրողը՝ Պ. Ղազար Զարրգ, իսկ պաշտպանները՝ Մեթր Խոսրով Թիւթիւնճեան և Տօքթ. Օննիկ Կէրկէրեան։ Տեղւոյն վրայ ընտրուեցան նաև 13 երդուեալ դատաւորներ։

Նախագահ Պ. Իփէքեան քանի մը հակիրճ խօսքերէ վերջ, հրաւիրեց քարտուղարին կարդալ ամբաստանագիրը, որմէ վերջ խօսք առաւ դատախազ Պ. Արշակ Յովհաննէսեան, որը մանրամասն տալէ վերջ «Խենթը» վէպին դերակատարներուն դիմագիծերն ու պայմանները, կանգ առաւ Թովմաս էֆ.ի ոճիրներուն և պատասխանատուութիւններուն վրայ, իբր եզրակացութիւն պահանջելով մահուան վճիռ։ Մասնաւոր մեղադրող Պ. Ղազար Զարրգ հաստատեց բոլոր ամբաստանութիւնները և կրկնեց մահուան պահանջը։ Նախագահը խօսքը տուաւ պաշտպաններուն։ Առաջին պաշտպանողականը կարդաց Տօքթ. Օննիկ Կէրկէրեան և մասնաւորաբար ծանրացաւ Թովմաս էֆէնտիի ախտաբանական վիճակին վրայ ու պահանջեց դատարանէն ներել ամբաստանեալին, մանաւանդ որ անիկա յետագային զղջացած էր եւ անձնասպանութեամբ վերջ տուած իր կեանքին։ Մասնաւոր մեղադրող՝ Պ. Ղազար Զարրգ պատասխանեց այս պաշտպանողականին և աշխատեցաւ ցոյց տալ հակասութիւններ պաշտպանի տուած փաստերուն մէջ։ Վերջինը խօսեցաւ Մեթր Խոսրով Թիւթիւնճեան, որը ամբաստանեալի գործած յանցանքներու պատասխանատուութեան վրայ ծանրանալէ աւելի, շատ գեղեցիկ կերպով տուաւ

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՇԱՀԱԳՈՐԾԵԼ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր նախորդ յօդուածով առիթ ունեցանք խօսելու խնայողութիւնը իրականացնելու անհրաժեշտութեան վրայ մեր ամէնօրեայ կեանքի ընթացքին։ Ջենք ուզեր հոս աւելի ծանրանալ պայմաններու և կամ ձեւերու մասին ձգելով զանոնք իւրաքանչիւր անհատի ըստ իր հաջեցողութեան և յաճախ այնպէս անհատական մասնաւոր ապրելակերպին։

Այսօր կ'ուզենք առաւելապէս կանգ առնել խնայողութիւնները շահագործելու սիսթէմի մասին։ Արդարեւ չբաւեր միայն ծախսերը կրճատելը, այլ նաեւ պէտք է կորիզը դնել խնայողական դրամագլխի կազմութեանը։ Հեռատեսութիւնն է որ ծնունդ կուտայ մարդուն, խնայողական այդ ձեւի գաղափարին։ Անհատը որ կը խնայէ, ինքնին զոհողութիւն մը ըրած կ'ըլլայ իր ապրելակերպին մէջ և այդ պիտով կը չափաւորէ իր ծախքերը։ Վաղուան անորոշութիւնը այդպէս վարուիլ կը պարտադրէ ամէն անհատին։

Արդ, խնայողութիւն ըսելով պէտք է հասկնալ չահուած գումարին փոքրիկ մասը մէկ կողմ դնել, ապագային՝ աւելի գէշ օրերուն գործածելու համար։

Մէկը երբ օրական 100 դահեկան կը չահի կարող է ամբողջը ծախսել, իսկ եթէ այդ գումարին 20ը աւելցնէ, իրեն համար վաղուան փոքրիկ յոյս մը կը դառնայ։ Այն դրկումը որ կ'ընէ աւելցնելով 20 դահեկանը, զոհողութեան ոգիի գործնական գեղեցիկ մէկ ապացոյցն է։ Երբ աչքի առաջ ունենանք ապագայ անգործութիւնը, ընտանեկան հոգերը, արկածները, զանազան փուսներ, հիւանդութիւնները եւլն. կարելի չէ անցնիլ առանց լուրջէն մտածելու և գործնական եզրակացութեան յանգելու խնայողական հարցի վերաբերմամբ։ Ճիշդ է որ առանց մեր խորհուրդներուն ալ չատեր կրնան իրենց խնայողութիւնները իրենց հասկցած եղանակով և չափազանց սահմանափակ պայմաններու տակ։

Առ հասարակ, արեւելեան ժողովուրդներու մէջ և մասնաւորապէս հայերու մէջ բնաւ գաղափար չունին սիսթէմաթիք խնայողութեան և անոր շահագործումի մասին։ Հայերը հայրենիքի մէջ վարժուած էին առատ չահիլ և առատ ալ ծախսել առանց վայրկեան մը մտածելու ապառային, ձգելով զայն ճակատագրին ու նախախնամութեանը, և այդ սովորութիւնը դժբաղդաբար ցարդ կը շարունակուի։ Ներկայիս Սուրիացիներն անգամ կը զարմանան երբ կը տեսնեն մեզ որ առատօրէն կը ծախսենք հակառակ մեր առաւել անկայուն վիճակին՝ տնտեսական խախտուած պայմաններուն և դեռ հիւղաբնակ կացութեանը։ Մեր կարծիքով գնահատանք մը չէ մեզ համար երբ տեղացիները մեզ լաւ ծախսող կ'անուանեն։ Եւ այդ պատճառաւ ալ, չատ քիչ թըւով մեծահարուստներ ունեցած ենք հակառակ անցեալի մէջ մեր ունեցած տնտեսական, առեւտրական և ելեւմտական ամենանպաստաւոր պայմաններուն և դիրքերուն։

Մինչդեռ, արեւմտեան ժողովուրդներու մէջ, խնայողութիւնը գործածութեան կը դրուի թէ աղքատի և թէ ալ հարուստի կողմէ իբր պահանջ։ Հայր մը երբ զաւակ կ'ունենայ [illegible] խնայել զաւկի անունով, երիտասարդ մը երբ կ'սկսի աշխատիլ, չահած գումարէն կը խնայէ ապագայ կազմելիք ընտանիքին համար։ Ուէ Եւրոպացիի մը հետ երբ առիթ ունենանք խօսակցելու անմիջապէս խնայած գումարներու, արժէթուղթերու, վիճակահանութեան տոմսերու մասին կ'արտայայտուի։ Այս պատճառաւ ալ Եւրոպայի մէջ բազմաթիւ ընկերութիւններ, դրամատուններ կազմուած են «Խնայողական Սնտուկ», «Փոխադարձ Վարկի Ընկերութիւն», «Շահակցական Ընկերակցութիւն» անուններու տակ և որոնք ամէն աջակցութիւն և հսկողութիւն կը վայելեն կառավարութիւններու կողմէ։ Խնայողական ընկերակցութիւններու կանոնագրերը ամէնէր կիրներու մէջ ալ վաւերացուած են երեսփոխ. ժողովներու կողմէ, որով իրաւապէս կը ճշդուին իւրաքանչիւր անհատի դերը և [illegible] հանդէպ պատկանած խնայողական խմբակցութեան։

Ըսինք որ Եւրոպայի մէջ կառավարութիւններ ամէն տեսակ օժանդակութիւն ցոյց կուտան խնայողական ձեռնարկներուն եւ կամ հաստատութիւններուն։ Երկիր մը որքան հարուստ է խնայողական դրամագլխով, նոյնքան մեծ երաշխիք մըն է երկրի տնտեսական բարւոք կացութեանը։ Այսօր ինչո՞ւ կ'ըսենք որ Ֆրանսացիները հարուստ են, որովհետեւ Ֆրանսացի ժողովուրդը գիտէ ապրիլ խնայողական լաւագոյն մէթոտներով։

Օրինակ, արեւելքցի մը երբ 100 հնչիւն ոսկի աւելցնէ, վախէն եւ կամ զանազան նախապաշարումներով, կը թաղէ զայն և կը գոհանայ միայն քանի տարի յետոյ 100 ոսկին դուրս հանելով։ Մինչդեռ, 100 ոսկին Եւրոպացիի մը ձեռքին մէջ, քանի տարի վերջը գուցէ 500 ոսկիի բարձրացներ գործառնութեան մէջ դնելով։ Գերմանիոյ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի մէջ չահակցական ընկերութիւններ կան որոնք չատ չնչին դրամագլուխներով սկսած են, բայց կ'իշխեն այսօրուայ ելեւմտական աշխարհին։ Առնենք հրեաներու կեանքը։ Անոնք՝ իրենց ամբողջ յաջողութիւնները կը գտնեն հաւաքական գործունէութեան մէջ։ Հրէական Սիօնիստ կազմակերպութիւնը բարեգործական ըլլալէ աւելի քաղաքական և առաւելապէս տնտեսական հաստատութիւն է։ Այսօր ելմտական ամենակարեւոր կազմակերպութիւններէն կարելի է համարել զայն, նկատի ունենալով տրամադրած միլիոններու հասնող ոսկիները հրեայ գաղթականութեան Պաղեստին տեղաւորման համար։

Ընդունինք որ մեզմէ մէկը իւրաքանչիւր ամիս կանոնաւորապէս ամէն ամիս 50 ֆրանք աւելցնել և յանձնել խնայողական Սնտուկին, որով տարին կունենայ 600 ֆրանք։ Արդ, եթէ այդ գումարը ամէն ամիս չյանձնուէր սնտուկին, վստահ ենք թէ սանթիմ մը չպիտի կարողանար այլ եղանակով աւելցնել։ Կը տեսնենք որ պայմանները կը հարկադրեն անհատին, աւելի ճիշդը կը դիւրացնեն և կը վարժեցնեն չահուած դրամին ամբողջը չծախսելու։

Շատ բնական է որ 100 կամ 1000 ֆրանքով, անհատներ առանձին առանձին չեն կարող գործ մը դարձնել, բայց վայրկեան մը նկատենք որ 1000 հոգի 100ական ֆրանքով հաւաքուելով, ինչո՞ւ չեն կարող ընել, առանց վայրկեան մը իսկ կորսնցնելու իրենց ամէնօրեայ աշխատանքներէն և զբաղումներէն։ Ճիշդ հոս է Եւրոպացիներու հաջողութեան գաղտնիքը։ Անոնք լաւ ըմբռնած են որ փոքրիկ դրամագլուխներ, խնայողութիւններ միացնելով կարելի է ելեւմտական, առեւտրական հսկայ գործառնութիւններու ձեռնարկել։

Այժմ ակնարկ մը նետենք մեր իրականութեան վրայ։ Հայերը որ վաճառական, տնտեսագէտ, ճարպիկ ժողովուրդ մը ճանչցուած է օտարին կողմէ, դժբաղդաբար ցարդ չենք ունեցած ազգային, հաւաքական չահակցական ընկերակցութիւններ։ Ընդհ. պատերազմէն առաջ Հայաստանի մի քանի քաղաքներու մէջ փորձեր եղած և լաւ արդիւնքներ տալ սկսած են, բայց անոնք ալ կիսատ մնացին ընդհ. տեղահանութեան պատճառաւ։

Անկայուն և անորոշ տնտեսական կեանքի մէջ՝ ինչպէս ամէն ազգ պայքար կը մղէ օր մը աւելի ապրելու համար, հայերս առաւելապէս պէտք ունինք հաւաքական ճիգերով դիմաւորելու և յաղթահարելու բոլոր դժուարութիւններուն։

Ուրախալի է որ այս օրերս արդէն կազմուելու վրայ է, Համազգայինի նախաձեռնութեամբ, «Խնայողական և Փոխադարձ Վարկի Ընկերակցութիւն» մը։ Ուրիշ առիթ պիտի ունենանք ծանօթանալու այդ նոր խնայողական ընկերակցութեան հիմնական նպատակներուն և ապագայ գործունէութեան մասին։ Պէտք է գոհունակութեամբ արձանագրել սոյն կազմակերպութեան երեւումը՝ ներկայ տագնապի օրերուն, որը կարող է յաջողիլ դեր կատարել գաղթական հայութեան տնտեսական վարկը բարձրացնելու, ժողովուրդը խնայողութեան վարժեցնելու և միաժամանակ շահագործելու հաւաքաբար խնայուած դրամագլուխը։

Հայ ժողովուրդը, հայ երիտասարդութիւնը մասնաւորապէս, պէտք չէ որ սպասէ աւելի լաւ պայմաններու և կամ աւելի գէշ օրերուն, այլ պէտք է գործի սկսի նկատելով «այսօրը» յարմարագոյն օրերէն մէկը և հաւատալով նաեւ յաջողութիւններուն։ Որովհետեւ յաջողութեան էական պայմաններէն մէկն ալ բացարձակ հաւատք ունենալն է ձեռնարկուած ուէ գործի մասին, ինչքան ալ դէպքերը աննպաստ ընթանան։

Գ. ՍԱՋՃԵԱՆ

ընկերային և քաղաքական միջավայրը որուն մէջ ծնունդ առած են ու ներկայիս ալ կ'առնեն Թովմաս էֆէնտիները, տալով «Խնեմթ»ի ամենէն յուզիչ մասերը իբր օրինակ, յիշելով Վարդանի գեղեցիկ երազը, որտեղ Թովմաս էֆէնտիներն իսկ կերպարանափոխուած են ազատ ու անկախ հայրենիքի մէջ, Թելադրեց երդուեալներուն քննել ամբաստանութիւնը լայն ակնոցով, տեսնելու համար պայմանները՝ որոնց գիծաց Թովմաս էֆէնտիներ լոկ խամաճիկներ են։

Նախագահը դասաւորելով ամբաստանագիրը՝ զայն յանձնեց երդուեալ դատաւորներու նախագահ՝ Պ. Տիգրան Մավիոսդայեանին, որը իրեն տասներկու ընկերներուն հետ առանձնացաւ սրահէն, ու յետ խորհրդակցութեան յանձնեց Նախագահին միաձայնութեամբ տրուած պատասխանները ամբաստանագրին բոլոր կէտերուն, որը կը գտնէր ճիշդ բոլոր ամբաստանութիւնները և կը պահանջէր խստագոյն պատիժը։ Դատարանը նոյնպէս միաձայնութեամբ տուաւ իր վճիռը, դատապարտելով ամբաստանեալը մահուան։ Ժողովուրդը բուռն ծափերով յայտնեց իր գոհունակութիւնը տրուած վճիռին։

Տպաւորիչ խօսքերով այս գրական դատին փակումը կատարեց նախագահը՝ Պ. Գասպար Իփէքեան, յայտնելով որ երդուեալներու մէջ մեր ժողովրդի առողջ բնազդն էր որ խօսեցաւ, որոնք մեղմացուցիչ ոչինչ գտան հայրենադաւ ամբաստանեալի արարքներուն մէջ։ Ներկայիս ալ, ըսաւ, բազմացած են Թովմաս էֆէնտիները մեր ժողովրդի ծոցին մէջ։ Հայ ժողովրդին կը մնայ բարոյական մահուան դատապարտել զանոնք։

Հաւաքոյթը վերջացաւ ուշ գիշերին և ժողովուրդը մեկնեցաւ այն յոյսով որ պիտի կրկնուին նման ձեռնարկները «Համազգային»ի կողմէ։

Մ. Ա.

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊՍԱԿԻ ՍՈՒՐԲ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՑՈՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Նշանտուութիւնը կ'եղծանի միայն հետեւեալ պարագաներու մէջ. 1.— Երբ խօսեցեալներէն մին վախճանի. 2.— Երբ նշանտուքէն յետոյ ամուսնութեան կատարման արգելիչ կամ բանաւոր պատճառ մը երեւան ելլայ։ Սակայն եթէ այդ բանաւոր պատճառը արդէն յայտնի էր նշանտուութեան միջոցին, ինչպէս նիւթական անկարողութիւն եայլն, եղծման խնդիրը կը մերժուի։ 3.— Երբ խօսեցեալները փոխադարձաբար կը մերժեն զիրար. 4.— Երբ խօսեցեալներէն մին պահանջէ նշանտուքը աւրել, որոշուած տուգանքը տալով։ Եթէ նշանտուութիւնը կատարուած է եկեղեցական արարողութեամբ, կը նկատուի իբր ամուսնութիւն և զայն եղծանելու համար ներկայացուած պատճառները այնքան զօրաւոր ըլլալու են, որ ամուսիններու մէջ ալ ամուսնալուծութիւն յառաջ բերելու բաւական ըլլան։ Նշանտուքի միջոցին իբր առհաւատչեայ տրուած իրերը երկու խօսեցեալներու կողմէ յառաջ բերուած օրինական պատճառաւ եղծման ատեն, կամ ամուսնութենէն վերջ, կրնան վերադարձուիլ, բայց տրուած ընծաները ամուսնութենէն վերջ, անդառնալի են։ Եթէ եղծումը առանց բանաւոր պատճառի է և միայն մէկ կողմէն պահանջուած, եղծումը պահանջողը չի կրնար իր տուած առհաւատչեան յետս պահանջել, իսկ եթէ ինքը ընդունած է առհաւատչեայ, պարտի թէ՛ զայն վերադարձնել և թէ անոր արժէքին չափ գումար տուժել։ Բայց եթէ նշանին քակուիլը պահանջողը անչափահաս է, ընդունած առհաւատչեան միայն կը վերադարձնէ՝ եթէ նոյնութեամբ կը մնայ առ. իսկ տուգանքէ ազատ կ'ըլլայ. եթէ նշանտուքը քակուած է խօսեցեալներէն մէկուն մահուամբ, տրուած ընծան կամ առհաւատչեան տուողին կամ անոր ժառանգորդներուն կը վերադարձուի. իսկ եթէ նշանախօսութիւնը համբոյրով կատարուած է, աղջիկը առհաւատչեային կէսը առնելու իրաւունք ունի։

Խօսեցեալներէն մէկը երբ անհաւատարիմ ըլլայ միւսին, կամ չայլ ու վատաբարոյ կեանք վարէ, երբ կրօնափոխ ըլլայ, երբ արդէն խօսեցեալ է երրորդ անձի մը հետ, երբ անկարող է կատարելու ամուսնական պարտաւորութիւնները, երբ խելագարի, երբ հարսանեաց կատարուիլը հետզհետէ և անպայման ժամանակով յետաձգէ, երբ աշխարհային կեանքէն խոյս տալով կուսակրօն ապրիլ ուխտէ, ու երբ իբր ոճրագործ դատապարտութիւն կրէ, միւս խօսեցեալը իրաւամբ կրնայ պահանջել նշանի խզումը և այն ատեն տուգանք վճարելէ ազատ կը մնայ։ Երբ նշանտուքի միջոցին պսակի խորհրդոյ կատարման ժամանակը որոշուած չէ, միեւնոյն գաւառի մէջ մնացող խօսեցեալներու համար ընդունուած պայմանաժամն է երկու տարի և տարբեր գաւառաց մէջ մնացողներու համար երեք տարի։ Նշանը կրնայ խզուիլ եթէ սոյն պայմանաժամերու մէջ ամուսնութիւնը չկատարուի. ըստ ոմանց, եթէ նշանածներէն մին ծանր պարտքի ենթարկուի և կամ պետական պաշտօնի պարտական ըլլալուն համար բանտարկուի, միւսը արտօնուած է նշանի խզումը պահանջել և ազատ կ'ըլլայ տուգանք վճարելէ։

Յօդ. 5.— Ամուսնութեան արգելքներու մասին.— Հինէն իվեր, ամէն ազգաց մէջ, այրը ճանչցուած է [illegible] ամուսնական առնչութիւնը կը կարգադրուի այն ազգի օրինաց համաձայն, որուն կը պատկանի այրը։ Ամուսնութեան արգելքները նկատի կ'առնուին փեսին պատկանած ազգին օրէնսդրութեան համաձայն։ Ժառանգական խնդիրներն ալ նոյն օրէնքներով կը լուծուին։ Սովորաբար, ամուսնոց ժառանգական գոյքերու չարժական մասը, ժառանգորդաց միջեւ կը բաժնուի մարդուն հպատակած պետութեան օրէնքով։ Իսկ անշարժ գոյքերու բաժանումը կ'ըլլայ, ա՛յն երկրին օրինաց համաձայն՝ ուր կը գտնուին կալուածները։ Կինը, ամուսնութեամբ, իր էրկան ընտանեկան մականունը կը կրէ. կը մասնակցի անոր ընկերական դիրքերուն և անոր ընդունած հպատակութեան տակ կը մտնէ.*) Ամուսինները իրաւունք ունին իրարմէ հաւասարապէս պահանջելու հաւատարմութիւն և յարգանք։ Ըստ Հռովմէական օրինաց, չնացող կինը միայն պատժապարտ կ'ըլլար. բայց Գրիգոր Նազիանզացի եւ Յովհան Ոսկեբերան և Օգոստինոս Հայրապետներուն բողոքներուն վրայ, Քրիստոնէական Եկեղեցի, չնութեան համար այր մարդն ալ հաւասարապէս յանցաւոր կը նկատէ. Կնոջ եղած անպատուութեան համար այրը կրնայ ոստիկ ըլլալ եւ դատ բանալ, պայմանաւոր կինն ալ մասնակցի իրեն։ Ամուսինք, իրենց պատահած դժբախտութեան կարեկից և օգնական պիտի ըլլան։ Առնին գործոց կարգադրութիւնը միասին պիտի ընեն։ Էրկան պարտաւորութիւնն է իւր ովսանն սնուցանել, իր կինը և իրմէ ծնած զաւակները, խնամք ու դարման տանիլ անոնց. բայց երբ այրը անկարող է, կինը պարտաւոր է այդ խնամքը տանիլ, որչափ բաւականութիւն ունի։

Հալէպ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԵՊՍԿ.
(29) (Շար.)

*) Ըստ Անգլիական օրինաց, կինը ամուսնութեամբ չի փոխեր իր նախկին հպատակութիւնը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՐՔՈՒՄ

ԱՆՊԱՏԿԱՌ ՎԵՐԱԳՐՈՒՄԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՄԱՍՆԵՆ...

Պոլսոյ «Արեւելք» թերթի խմբագրութիւնը հետեւեալ պաշտօնական հերքումը կը հրատարակէ իր 21 Յունուարի թիւին մէջ, Եգիպտոսի «Արեւ» թերթին կողմէ եղած անպատկառ վերագրումի մը եւ աւելի ճիշդը մասնութեան մը առթիւ.

Գահիրէ հրատարակուող «Արեւ» օրաթերթը իր 10 Յունվարի (3942) թիւին մէջ անտեղի և անիմաստ վերագրում մը կ'ընէ «Արեւելք»ին, զայն ներկայացնելով իբրև ծանօթ կուսակցութեան մը պատկանող թերթ։

Կը ցաւինք որ «Արեւ» չէ կրցեր անդրադառնալ և ըմբռնել որ Թուրքիոյ մէջ չի կրնար գտնուիլ ունենալ իր ակնարկած կազմակերպութիւնը։

«Արեւելք» իր հրատարակութենէն ի վեր ընդգրկած է անկախ և անկողմնակալ ուղղութիւն մը և պիտի շարունակէ ընթանալ այդ ուղիով։

Հետեւաբար ուժգին կը բողոքենք եղած այս վերագրումին դէմ և կը պահանջենք «Արեւ»ի խմբագրութենէն սրբագրել իր այդ անորակելի սխալը։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՊԱՏԵՐԱԶՄ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ռուսիա մասնակի զօրաշարժ կ'ընէ

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԱԼ ՊԱՏՐԱՍՏ Է

Մանչուրիոյ մէջ Ռուսեւճապոն պատերազմը պայթելու վրայ է.— Չին՝ Ռուսիոյ հետ համաձայնելով համախմբում կը կատարէ.— Ճապոն կը շարունակէ զին. առաջխաղացումները

«Մէնի կիւն» հետեւեալ զգայացունց հեռագիրները կը հրատարակէ.—

Թոքիօ 21.— Այն միջոցին երբ Եւրոպայի մէջ քաղաքական կացութիւնը վերջին ծայր ձգտուած է՝ զարդանումներու խնդրին պատճառով, աշխարհի երկու մեծ և զինուորական պետութեանց միջեւ պատերազմի ծագման հաւանականութիւնը մեծապէս զօրացած է։ Ճապոնի նոր արտաքին գործոց Նախարարը Եւրոպայէն իր երկիրը վերադարձած ատեն, Մոսկուայէ անցած միջոցին, ընկեր Լիթվինոֆ առաջարկած է իրեն ոչ-յարձակողական դաշինք մը կնքել Ռուսիոյ և Ճապոնի միջեւ։ Սովիէթ կառավարութիւնը այս առաջարկը հաստատած է նաեւ Թօքիոյի իր դեսպանին միջոցաւ։ Սակայն, Ճապոն մերժած է զայն, առարկելով թէ Քէլլօկի դաշինքը բաւարար է։

Միւս կողմէ, Սովիէթ կառավարութիւնը տեղեկացած ըլլալով որ Ճափոնցիք ձմեռը անցնելուն պէս Խարպինի և Մոնկոլիստանի վրայ պիտի քալեն, Ռուսիա ալ ասոր դէմ սկսած է մասնակի զօրաշարժ կատարել։ Կ'ենթադրուի թէ օդերը բացուելուն պէս մեծ պատերազմ մը պիտի ծագի։ Անհաւանական չէ որ այս պատերազմը Եւրոպայի ձգտուած վիճակին խառնուելով, համաշխարհային նոր աղէտ մը ծագի։ Որովհետեւ, Ֆրանսական ապայակոյտ և Խորհրդարանի զինուորական ու արտաքին յանձնաժողովները այն ընթացքը որով Ռուսիոյ զինուորական [illegible] մը կը նկատեն, յարձակողական նպատակներու համար պատրուակ մը միայն կրնայ նկատուիլ։

Լոնտոն, 21.— Լաւատեղեակ աղբիւրներու տեղեկութեանց համաձայն, վաղը պիտի ստորագրուի Ռուսեւչին ոչ-յարձակողական դաշնագիրը։ Չինաստան մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ Մանչուրիոյ ռուսական ազդեցութեան շրջանակին շրջակաները։ Կ'ըսուի թէ, Ճապոնի կողմ. դրկուած նոր ուժերու պատճառն է՝ այս ընդարձակ պատրաստութեանց նմարուած ըլլալը։

Վարշաւա, 21.— Հոս խորապէս արձագանգ գտած են այն զրոյցները թէ գերման բանակը պատրաստութիւններ կը տեսնէ։ Ձեռնհաս շրջանակները այն համոզումը ունին թէ լեհ կառավարութիւնը միշտ արթուն կը գտնուի։ Կ'ըսուի թէ բանակը ու արդէն խնամքով պատրաստուած եւ ալ աւելի զգուշաւոր վիճակի մը մէջ դրուած է։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի ԹԻՒ 78

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷԻՆ ՔՈՄԻԹԱՃԻՆԵՐԸ

ՄԱՔՍԻՄՕՖ ՀԱՄԻՏԻ ԵՒ ՉԱՐԻ ԼՐՏԵՍ

ՊԱՆՔԱՅԻ ԴԷՊՔԸ ԵՒ ԱՊՍՏԱՄԲ ՔՈՄԻԹԱՃԻՆԵՐԸ

Ուրբաթ օրը Պոլսոյ զանազան մասերուն մէջ ռեվօլվերներով, ռումբերով և դաշոյններով զինուած բազմաթիւ ֆէտաիներ սպաննած էին 27 Թուրքեր և 48 հոգի ալ վիրաւորած։ Հետեւեալ օր ալ, կրկնուեցան միեւնոյն դէպքերը։ Բուն ըսուած բանը չունէինք մենք: Պոլիս օտար տէրութեան կողմէ գրաւուած քաղաք մը կը յիշեցնէր մեզի. զինուորներ, ժանտարմաներ և փոլիսներ անվերջ կը շրջէին, կ'աշխատէին անդորրութիւնը վերահաստատել, բայց հակառակ այդ բոլորին քաղաքը չէր խաղաղեր։

20 ՔՈՄԻԹԱՃԻՆԵՐ ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՆԵՏԵՆ

Շաբաթ առաւօտ, նորէն, Օսմանեան դրամատան կողմը պայթիւն մը լսուեցաւ։ Զորպաչըքթիի դէպքէն վերջ, պանքայի դրան առջեւ ձիաւոր ժանտարմաներու գումարտակ մը պահակ դրուած էր, սպայի մը հրամանատարութեան ներքեւ։ Դրամատան դիմացը Վիթալիսի խանը և գերմանացի Գօտոնթիի գարեջուրի մթերանոցին յարակցուած տուն մը կար։ Հոս 20է աւելի քօմիթաճիներ պահուած և ձիաւորներուն վրայ ռումբ նետած էին։ Ճամբէն անցնող երկու խալամներ և հրեայ մը սպաննուած էին և ձիաւորներու սպան և զինուոր մը վիրաւորուած։

Զինուորները անմիջապէս փոխադարձեցին և ոստիկաններն ու ժանտարմաները տունէն ներս մտնելով, սկսան բաղխիլ չէթէներու հետ։ Երկու կողմէն անընդհատ զէնքեր կը նետուէին և մավզէրներու և ռեվօլվերներու ձայնէն Պոլիս նորէն խառնակուելու երեւոյթը կ'ստանար։

Քօմիթէճիներէն 8 հատը սպաննուած և մնացածներն ալ ողջ ողջ բռնուած էին։

ՈՎ ԷՐ ՄԱՔՍԻՄՕՖԸ

Ամենէն տարօրինակը սակայն այն էր որ, այս դէպքերու ընթացքին վիրաւորուող բոլոր քօմիթաճիները, ռուս հիւպատոսարանի թարգման Պ. Մաքսիմօֆի կողմէ հաւաքուելով, ռուս հիւանդանոցին մէջ կը խնամէին։

Ռուսական կայսեր մասնաւոր լրտեսը եղող և միեւնոյն ատեն Սուլթան Համիտին ալ լրտեսութիւնը ընող և Եըլտըզի պալատէն մեծ գումարներ ստացող Մաքսիմօֆ Թուրքիոյ կատաղի հակառակորդ մըն էր։ Ռուսական հիւպատոսարանի Ա. Թարգմանութեան վրայ բարձրանալով Սուլթան Համիտի բարեկամութիւնն ալ, զինք մեծ հեղինակութիւն մը կը դարձնէին։ Բայց ես չատ լաւ գիտէի որ այս մարդը ռուս անիշխանականներու հետ ալ յարաբերութեան մէջ էր։ Որովհետեւ Թուրքիոյ մէջ ապստամբութիւն պատրաստող բոլոր հայերն ալ Ռուսիայէն եկած էին։ Մինչեւ անգամ ապստամբութեանց հիմը եղող Գում Գափուի չարժումը Պատրիքօֆ անուն հայու մը կողմէ կազմակերպուած էր, որը ձերբակալուած միջոցին առանց քաշուելու խոստովանած էր իր յանցանքը։

Այսպէս բոլոր հայ չարժումները կը պաշտպանէր Մաքսիմօֆը և հարիւրաւոր քօմիթաճիները ամսականով կ'աշխատցընէր ռուսական հիւպատոսարանին մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՆԱՒ ՄԸ

Ռուսիոյ և Թուրքիոյ միջեւ գործող Մանթէչէֆ անուն եւ անգլիական դրօշ կրող նաւ մը կար։ Այս նաւու բոլոր նաւաստիները, ծառայողները հայեր էին. միայն նաւապետը հայ չէր։ Այս նաւով Ռուսիայէն եկող կիները, որոնք վերջէն հասկցուած էին համաձայն քօմիթէին կը պատկանէին, իրենց ծրարներուն, մինչեւ անգամ իրենց կուրծքերուն տակ ռումբեր պահած կը բերէին։

Օսմանեան դրամատան դէպքին առթիւ վիրաւորուողները ռուսական հիւանդանոց փոխադրուեցան, իսկ փախչիլ կրցողներն ալ վերջին չունչերնին Մանթէչէֆ նաւուն մէջ առին։

Ես այս յիշատակներս գրելու ատեն թիւրք հանրապետութեան վարչութիւնը տեսած և ճաչակած եմ ազատութեան եւ անկախութեան հաճոյքը։ Ոչ ոք կրնայ ըմբռնել և հասկնալ պանքայի դէպքերուն միջոցին սոս. կայսրութեան կառավարութեան ակարութիւնը։ Ուէ դեսպանատան մը թարգմանը, ուէ մէկ ոճրագործի, նոյնիսկ կախաղան տարուող մեղապարտը կրնար բոլորի աչքերուն առջեւ, առանց այլեւայլի ազատ ձգել։

Այս անգամ Պոլսոյ մէջ հանուող ապստամբութիւնը աններջան բան մը չէր։

ԱՆՎԵՐՋ ԱՐԻՒՆՈՏ ԴԷՊՔԵՐ

Հակառակ մասամբ զսպուած ըլլալուն, արիւնոտ դէպքերն ու ապստամբութիւնները վերջանալիք չունէին։ Ամէն օր ռումբեր կը նետուէին, քանի մը փօլիսներ, ժանտարմաներ և Թուրքեր կ'սպաննուէին. և օր չէր անցներ որ քանի մը քօմիթէճիներ չի ձերբակալուէին կամ չ'սպաննուէին։ Այս դէպքերուն ղեկավարներու և քօմիթաճիներու անուններու մասին դեռ ծանօթութիւն չունէինք։ Մեռնողները մեռան գացին։ Փախչողները դեսպանատուներու, օտարահպատակներու պատկանող տուներու և օտար դրօշ կրող նաւերու մէջ պահուեցան։ Ասոնք ձերբակալել կարելի չէր ըլլար։ Մինչեւ անգամ, քօմիթաճիները իրենց պահուած տեղերէն, ինծի, վարչապետին և ուրիշ բարձրաստիճան պետական մարդերու սպառնագիրներ կը ղրկէին։

Մինչդեռ ասոնց հարցաքննութիւնը, դատավարութիւնը և պատիժը անհրաժեշտ էր, բայց անօգուտ։

Պէյ Օղլու Միւթէսարրըֆութեան հրահանգեցի որ գոնէ հիւանդանոց պառկողներուն հարցաքննութիւնները կատարուին։ Միւթէսարրըֆը իր գրած պատասխանին մէջ կ'ըսէ. «Ամէն օր պաշտօնեայ կը ղրկեմ, այսօր չըլլար վաղը ըսելով ետ կ'ղրկեն. վերջապէս ռուսական Թարգման Պ. Մաքսիմօֆին դիմեցի. խոստացաւ և յայտնեց որ հետեւեալ օր պաշտօնեայ ղրկենք. սակայն հարցաքննիչ դատաւոր Միհտատ պէյ երբ ներկայացաւ հիւանդանոց, այսօր հիւանդները ծանր են, վաղը եկէք ըսած են»։

(Շար.)

ՕՆՆԻԿԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՈՒՐԱՏ ՃԱՊՐԻԻ ՄԵՂՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Տօքթ. Շըվալիէի տեղեկագիրը կը հաստատուի

Մեր ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ, Հայ երիտասարդ մը՝ վարիչ Օննիկի խժդուժ սպանութիւնը, Հալէպի մէջ, տեղացի հրէէի մը՝ Մուրատ Ճապրիի եւ իր մարդոց կողմէ: Տարաբաղդ Օննիկի մարմինը գտնուած էր Հանը Մուրատ Ճապրիի տան պատշգամին տակ եւ հաստատուած որ ան վար նետուած էր Մուրատ Ճապրիի եւ իր մարդոց կողմէ, սպաննուելէն վերջ:

Հանը Մուրատ Ճապրի եւ իր սպասաւորներէն մի քանին ծանրօրէն ամբաստանուած էին որպէս ոճրագործներ: Ոճիրի քննութեան համար պաշտօնի կոչուած բժիշկները, իրենց մասնաւոր տեղեկագրով հաստատած էին թէ Օննիկ նախ սպաննուած էր եւ յետոյ փողոց նետուած, ինչ որ Հանը Մուրատ եւ իր սպասաւորները ուրացած էին: Սոյն տեղեկագիրը, որ ստորագրուած էր յայտնի բժշկապետ Շըվալիէի եւ ուրիշ քանի մը մասնագէտ բժիշկներու կողմէ, բոլորովին կ'անհետացնէին ինքնարդարացման կարելիութիւնները եւ որոշապէս ցոյց կու տային թէ՝ Հանը Մուրատ Ճապրիի տան մէջ վայրագօրէն սպաննուած է երիտասարդ Օննիկը:

Սակայն զարմանալի կարգադրութեամբ մը եւ բոլորովին անորոշ պատճառներով, դատավարութեան ընթացքին պէտք տեսած էին Տօքթ. Շըվալիէի տեղեկագրին հաստատումը Փարիզի Բժշկական Գերագոյն Յանձնախումբին կողմէ: Այդ պատճառաւ ալ ամիսներէ իվեր կ'սպասուէր Փարիզէն գալիք պատասխանին, վերսկսելու համար դժբաղդ Օննիկի դատավարութեան:

Այժմ, ստոյգ աղբիւրէ մը մեր ստացած տեղեկութեանց համաձայն, Տօքթ. Շըվալիէի տեղեկագրին թղթածրարը վերադարձուած է Հալէպ: Իր բոլոր կէտերուն եւ եզրակացութեանց մէջ հաստատուած է Տօքթ. Շըվալիէի տեղեկագիրը: Փարիզի Բժշկական Գերագոյն Մարմինը շատ ճիշդ գտած է բժիշկներու եզրակացութիւնները յետ երկար քննութեանց:

Մօտ օրէն, Ճապրիի խնդիրը նորէն պիտի գայ Հալէպի Ոճրադատ Խառն Ատեանին առջեւ եւ կ'սպասուի որ այս անգամ գործադրուի արդարութիւնը ծանր պատիժներու դատապարտելով ոճրագործները:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐՈՆԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՄՕՏ

Անցած շաբաթ օր, կէս օրէ վերջ, Անթիոքի Հայ Երեսփոխան պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ թերթիս Տէր եւ Տնօրէնը Պէրքէ գացին, շնորհաւորելու համար Նորընծայ պատրիարք ամեն. Անթուան Արիտան:

Պ. Տէր Գալուստեան, Անթիոքի շրջանի միակ քրիստոնեայ երեսփոխանը, յանուն այդ շրջանի հայութեան եւ քրիստոնեայ փոքրամասնութեանց շնորհաւորեց պատրիարքը որ կը կրէ «Անթիոքի Պատրիարք» տիտղոսը: Ամեն. Արիտա չափազանց գոհ մնաց այդ շնորհաւորութենէն եւ սկսաւ մանրամասն տեղեկութիւններ քաղել Անթիոքի շրջանի հայութեան, քրիստոնէութեան եւ ընդհանուր կացութեան մասին: Մօտ մէկ ժամ տեւող տեսակցութեան ընթացքին Նոր պատրիարքը ցոյց տուաւ համակրական վերաբերմունք մը հայութեան եւ մանաւանդ սիրալիր ընդունելութիւն մը հայ հիւրերու հանդէպ:

Միեւնոյն օր, ամեն. Արիտա պատրիարքին շնորհաւորական այցելութիւն մը տուաւ Վեհափառ Բաբգէն Կաթողիկոս, ընկերակցութեամբ Գեր. Գեր. Շահէ եպիսկոպոսի եւ Փառէն հայր սուրբի: Բաբգէն Վեհափառ սիրալիր տեսակցութիւն ունեցաւ Նոր պատրիարքին եւ իր փոխանորդ եպիսկոպոսներուն հետ, տեղեկութիւններ տուաւ Անթիլիասի կաթողիկոսարանի եւ դպրեվանքի գործերուն եւ առ հասարակ հայութեան մասին:

Մարոնի պատրիարքը այս երկու այցելութիւններէն ալ շատ գոհ մնաց եւ լաւ տպաւորուեցաւ:

ՀԱՆԴԷՍ—ԵՐԵԿՈՅԹ

Անցեալ հինգշաբթի երեկոյ, Յունուար 21ին, տեղի ունեցաւ Պէյրութի Հայ Ուսուցչ. Միութեան գեղարուեստական երեկոյթը: Ուրախալի է որ մեծ թուով ծնողներ, երիտասարդներ եւ ուսանողներ ներկայ էին հակառակ անձրեւոտ օդին:

Նախագահը՝ պր. Վ. Գէորգեան, հակիրճ կերպով տեղեկութիւններ տուաւ Միութեան կատարած աշխատանքներու մասին:

Օրուան դասախօսն էր Հայ Ճեմարանի ուսուցիչներէն պ. Ե. Տարօնեան որ մօտ մէկ ժամ տեւողութեամբ գեղեցիկ կերպով խօսեցաւ ծնողներու պարտականութիւններու եւ ուսուցիչներու տարած աշխատանքներու նոր սերունդի դաստիարակութեան համար:

Երեկոյթի գեղարուեստական մասը անցաւ շատ յաջող, շնորհիւ կազմակերպիչ յանձնախումբի ջանքերուն: Պ. Յակոբեանի ղեկավարութեամբ նուագախումբը՝ Տիկին Վ. Գէորգեանի դաշնակի ընկերակցութեամբ նուագեց երեք Եւրոպական կտորներ որոնցմէ մէկը կրկնուեցաւ: Պ. Սինանեան արտասանեց «Դարբիններու Գործադուլը» իսկ պարոն Ջէյրունեան արտասանեց Զարեհի «Հայաստանը» որ կրկնուեցաւ ներկաներու փափաքին համաձայն: Օր. Սինանեան մեներգեց հայերէն երգեր, նոյնպէս վերջինը կրկնուեցաւ եւ արժանացաւ բուռն ծափահարութիւններու:

Երեկոյթը փակուեցաւ նուագախումբի «Մեր Հայրենիքով» եւ հանդիսականները բաժնուեցան գեղեցիկ տպաւորութեան տակ:

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍ

Թարբուսի ազգ. Նուպարեան երկսեռ վարժարանը, ամսոյս 17ին, նախագահութեամբ Տիկին Լահանայ Տորդամանեանի եւ ներկայութեամբ հայ եւ օտար հոծ բազմութեան մը, սարքեց հանդէս մը, Պ. Նեճիպ Արթուրիի բնակարանին մէջ:

Նախագահի բացման ճառէն յետոյ եղան հայերէն եւ ֆրանսերէն արտասանութիւններ եւ երգեր եւ հուսկ հայկական պարեր որոնց կ'ընկերանար ջութակով Տօքթ. Մայրեակ Մազլումեան:

Հանդէսը որ սկսած էր «Մեր Հայրենիք»ով փակուեցաւ «Բամբ Որոտան»ով:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Առջի օր, Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ ս. պսակի խորհուրդը պ. Գառնիկ Աջիրեանի ընդ Օր. Հայկուհի Խոյեանի, կնքահայրութեամբ պ. Վարդան Աջիրեանի, որդին Հալէպի ծանօթ ազգայիններէն մեր բարեկամ պ. Գ. Աջիրեանի:

Պսակի խորհուրդը կատարեցին Վեհ. Բաբգէն Կաթողիկոս, Գեր. Գեր. Կարօեան, Խադ, Շահէ եպիսկոպոսներ, Փառէն Հայր Սուրբ եւ երէց քահանայ հայրեր: Եկեղեցին ծայրէ ծայր լեցուն էր: Պսակի խորհուրդին աւարտումէն վերջ Վեհափառ հոգեւոր ջերմ քարոզով մը նորապսակներուն զգացուց ամուսնական պարտականութեանց ծանրութիւնը ու պատասխանատուութիւնը եւ ծերունազարդ Վեհափառին եւ իր օրհնութիւններն ու մաղթանքները հաղորդեց:

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Անցած կիրակի երեկոյ, պ. Յաբեթ Քէօշէեանի բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութեան արարողութիւնը մեր հայրենակից պր. Միհրան Տ. Ստեփանեանի ընդ Օր. Ալիս Քէօշէեանի, կնքահայրութեամբ մեր աշխատակից պ. Մարտիրոս Տէր Ստեփանեանի:

Հանդէսին ներկայ գտնուեցան Գեր. Գեր. Խադ եպիսկոպոս, Շահէ եպիսկոպոս, քահանայ հայրեր եւ հայրենակիցներու եւ ազգականներու երկսեռ բազմութիւն մը:

Մեր շնորհաւորութիւնները:

«Լ'ՕՐԻԱՆԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Պ. ԺՕՐԺ ՆԱՔԳԱՇ ԸՆԹԱՐԿՈՒԱԾ Է ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻ ՄԸ

«Լ'Օրիան» թերթի մէջ կը կարդանք.

Հինգշաբթի իրիկուն, խումբ մը երիտասարդներ որոնց մէջը կը գտնուէին վերաֆնիչ աշխարհի Նախագահ Գ. Ամմուն եւ իր համազգեստ հագած Լիբանանեան ոստիկան մը, յարձակում գործեցին պ. Ժօրժ Նաքգաշի վրայ, Նահարներու ճաշարանի մէջ, այն վայրկեանին որ ինք կը պարապէր սեղանի մը մօտ խումբ մը Ֆրանսացի բարեկամներու հետ որոնց մէջ կը գտնուէր տիկին մը:

Պ. Ժօրժ Նաքգաշ անմիջապէս բռունցքի հարուած մը իջեցուցած ըլլալով առաջին անգամ իր վրայ յարձակողին երեսը, հակառակորդ կողմէն երկու հոգի յարձակեցան իր վրայ: Հոն գտնուող հանդիսատեսներ կայնեցուցին այս վերջինները:

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՇՈՒՐՋ

Մարդահամարի նախապատրաստական գործողութիւնները լրացած են: Բոլոր բնակարանները թուարկուած են եւ թիւ մը տրուած ամէն մէկ ընտանիքի:

Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Պէյրութ բնակող ընտանիքներուն թիւը կը հասնի 31825ի:

Նկատելով որ քաղաքը փակ պիտի մնայ Յունուար 31ի օրը, որոշուած է որ գիշերապահները հսկեն թէ՛ ոտկաներու եւ թէ ձիերու վրայ:

Միւս կողմէն, Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը նոր զեկոյց մը հրատարակեց որով կու յայտնէ թէ բազմաթիւ Լիբանանցիներ չեն յաջողած հասկնալ նախորդ զեկոյցներու իմաստը եւ պարունակութիւնը եւ կը գտնուի ժողովուրդը շփոթութեանց եւ զանցառութեանց: Նոր զեկոյցը կը պարունակէ հետեւեալ մանրամասնութիւնները.

1. Դպրոցական աշակերտը պարտաւոր է յիշելու իր բնակութեան վայրը:
2. Յունուար 31 թուականին պանդոկի մը մէջ գտնուող Լիբանանցին պարտաւոր է յիշել իր բնակավայրը:
3. Հիւանդանոցներու մէջ դարմանուող հիւանդները միեւնոյն կանոնին ենթակայ պիտի ըլլան:
4. Ծովեզերք ձմեռող Լիբանանցիներ պարտաւոր են յիշելու իրենց բնակավայրերը:

***

Պէյրութի կառավարիչ Սէլիմ պէյ Թաքլա շրջաբերականով մը լրացուցիչ հրահանգներ տուած է Մարդահամարի Յանձնախումբերուն որոնցմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Իրենց պաշտօնին բերմամբ մարդահամարին օրը իրենց բնակարանէն բացակայող բօսթ-հեռագրատան, թրամվայի, երկաթուղիի պաշտօնեաները, հրշէջները, բժիշկները, դեղագործները, նաւաստիները պիտի նկատուին իբրեւ իրենց բնակարանը ներկայ գտնուող եւ պիտի արձանագրուին ըստ այնմ:

Իրենց պաշտօնին գլուխը գտնուող ոստիկան զինուորները իրենց պետերուն կողմէ պիտի արձանագրուին մարդահամարի ցուցակներուն վրայ:

Լիբանանցիներու հետ ամուսնացած օտար կիներ ցուցակներու վրայ պիտի արձանագրուին իբրեւ Լիբանանեան հպատակներ:

Ամերիկեան քաղաքացիութիւնը ստացած Լիբանանցի գաղթականներու հետ 1922էն իվեր ամուսնացած Լիբանանցի կիներ պիտի մնան Լիբանանեան հպատակութեան մէջ:

18 տարիկանէ վար անչափահասներ կը պահեն իրենց մօր հպատակութիւնը:

Ծննդեան թուականները պիտի գրուին համաձայն Գրիգորեան տոմարի:

ՊԱՆԳՕ ՏԸ ՌՕՄԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ԳԱՆՁԱՊԱՀ Պ. ԼԻԶՊՕՆԱՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս որ մեր ընթերցողները կը յիշեն, Պանգօ տը Ռօմայի գանձապահ պ. Լիզպօնա բանտարկուած էր սոյն դրամատան սնտուկէն դրամ իւրացուցած ըլլալու ամբաստանութեամբ եւ յետոյ առժամեայ կերպով ազատ արձակուած էր 1000 սուրիական ոսկիի գումար մը իբրեւ երաշխաւորութիւն առնուելէ վերջ:

Նկատելով որ պ. Լիզպօնա այժմ կ'ամբաստանուի այլ եւս 656 ս. ոսկի գումար մը միայն դրամատան սնտուկէն պակաս գտնուելու պատճառաւ, փոխանակ 7768 ս. ո. գումարի բացի որով ամբաստանուած էր նախապէս, անիկա դատարան դիմած էր պահանջելով թէ իրեն վերադարձուի իբրեւ երաշխաւորագին տրուած 1000 սուրիական ոսկի գումարին մէկ մասը:

Անցեալ շաբաթ օր, այս խնդրոյն դատավարութիւնը կատարուեցաւ նախագահ խառն դատարանի առջեւ եւ դատարանը որոշում տուաւ պ. Լիզպօնային վերադարձնել 500 ս. ո.:

Սոյն որոշման վրայ Պանգօ տը Ռօմայի փաստաբան Մէտր Շէպլի պահանջեց թէ դատարանը այլեւս պէտք չէ քննել այս դատը, նկատելով որ անիկա իր այս որոշումով կանխակալ կարծիք մը յայտնած եղաւ եւ որ այլեւս իրաւասութիւն չպիտի ունենայ քննելու այս դատը:

Պ. Լիզպօնայի փաստաբանները Մէտրներ Պէշարա էլ Խուրի, Ամուն եւ Հարայի բողոքեցին Մէտր Շէպլիի այս պահանջին դէմ:

Դատարանը յետ խորհրդակցութեան որոշեց կախակայել դատավարութիւնը եւ դատին բոլոր թղթածրարը յանձնել ընդհանուր դատախազութեան որ պիտի քննէ Պանգօ տը Ռօմայի բրած պահանջին հիմնական կամ անհիմն ըլլալը:

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Ուսանողներու գործադուլը կը շարունակուի դեռ Դամասկոսի մէջ: Պէտք եղած ձեռնարկներ կը կատարուին վերջ մը դնելու համար այս գործադուլին: Առեւտրական սենեակին նախագահ Արէֆ պէյ Հալապի իր մօտ կանչած է գործադուլին յանձնախումբը:

Ինչպէս որ ծանօթ է արդէն Արէֆ պէյ Հալապի օգնական կ'ըլլայ միջամտած էր ժամանակին պոյքոթաժը դադրեցնելու համար, եւ յոյս կայ որ իր ներկայ ջանքերն ալ արդիւնաւոր պիտի ըլլան:

Սս. օր, ուսանողները ցոյց կատարած ըլլալով Դամասկեան խառն Դատարանի առջեւ, ուր իրենցմէ մէկուն՝ Նաջիպ Սաբէր—էլ—Եմիի դատավարութիւնը կը կատարուէր, նախագահ պարտ տուաւ դատարանի սրահը եւ բակին չափ ուսանողներ ձերբակալուեցան որոնք ալ արձակուեցան մէկ ժամ յետոյ:

ԹԱՐԿԱՑՈՂ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ ՄԸ

Սս. օր, Պապ—Իտրիսի մայրերուն վրայ կայնող ժողովուրդը յանկարծակի կերպով փախչիլ սկսաւ տեսնելով թէ մարդ մը ատրճանակ ձեռքած կը հետապնդէր բեռնակիր մը:

Ոստիկան մը վազելով յաջողեցաւ բռնել այդ մարդը եւ զէնքը ձեռքէն առնելով տանիլ զայն ոստիկանատուն: Հոդ, այս մարդը յայտարարեց թէ իր անունն է Պէտար Նասիֆ Նոուֆալ, նպարավաճառ Ալաբէ—Պայու ձեմքի փողոցը, եւ յայտնեց թէ ինք կը հետապնդէր բեռնակիրը զինք նախատած ըլլալուն համար:

Բեռնակիրը, Մուհամմէտ Մէհի, յայտարարեց թէ ինքը մերժած էր փոխադրել Քարաքի երկու քէնէքէ գոր միւսը պահանջած էր իրմէ եւ թէ իր մերժումին վրայ է որ նպարավաճառը քաշած է իր ատրճանակը եւ հետապնդած զինք:

ԹԵՔԹԻԽԱՐԱՐՈՑ ԿՆՈՋ ՄԸ ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Ուրբաթ իրիկուն, Պէյրութի մէջ հանրածանօթ Մ. Ժ. անուն ամուսին մը Պուրճի ոստիկանատան ներկայանալով քոմիսէրին պարզած է իր ընտանեկան դժբաղդութիւնները: Իր կինը որ տարիներէ իվեր նկատուած էր իբրեւ հաւատարիմ կին, փախած է առնելով իր զարդերը եւ քանի մը զգեստներ, չմոռնալով միանգամայն զգրանը մէջ պահուած հարիւր ոսկին ալ առնել հետը: Լքեալ ամուսինը իր կնոջ փախուստին իբրեւ պատճառ կամբաստանէ դրացի երիտասարդ մը:

Քննութիւն մը բացուած է այս խնդրոյ մասին:

ՆՈՒՖՈՒԶԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆ ՊԷՏԻ ԷՖ. ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱՒ

Շաբաթ գիշեր, իր բնակարանին մէջ յանկարծամահ եղած է Նուֆուզի պաշտօնատան Դիր-Տնօրէն Պէտի էֆ.: Յիշեալը կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ եւ անցեալ ամառ Բանի մը ամիս անկողին մնացած էր այս պատճառաւ:

ԼՍԱՐԱՆ

Ժողովրդային Տան Վարչութեան կազմակերպած վերջին լսարանին խօսեցաւ՝ Մէտր Խոսրով Թիւթիւնճեան նիւթ ունենալով «Թրքական վերջին յարձակումը եւ Հայութեան դիրքը»:

Մէկ ժամ տեւող այս խօսս հրահանգիչ դասախօսութիւնը յարուած վիճակի մէջ պահեց հասարակութիւնը, որ եկած էր խուռներամ, լեցնելով Ժողովրդային Տան մեծ սրահը եւ յար սկից սենեակները:

Փափաքելի է որ Լսարանական Յանձնախումբը ընդհատումներ չընէ եւ կանոնաւոր կերպով շարունակէ լսարանները: Ժողովուրդը խօսքի ծարաւը ունի, որը կուզէ գոհացնել մասնաւորաբար յստակ իր հարազատ զաւակներու իրեն հարազատ բեմերէն:

ՀԱՅԵՐԸ ԼԱՒ ՃԱՆՉՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Լ'Օրիան» թերթը հետեւեալը կը գրէ պ. Վ. Վարժապետեանի հրատարակած «Հայերը աւելի լաւ ճանչցնելու համար» գրքոյկին շուրջ:

«Այս, անունն է պզտիկ գրքի մը որ իրական հաճոյքով կարդացինք եւ որու մէջ մեր բարեկամ V.V. կը յաջողի մի քանի լեցուն էջերով մեզ ծանօթացնել Հայերը այնպէս ինչպէս անոնք կը տեսնուին պատմութեան մէջ, իրենց ծագումէն մինչեւ հաստատումը Սուրիա ու Լիբանան:

«Հեղինակին նպատակն է աւելի լաւ ճանչցնել տալ Հայերը, աւելի լաւ գնահատել տալ եւ այս կերպով ստեղծել համակրանքի հոսանք մը: Կրնանք ըսել թէ մեր բարեկամը կատարեալապէս կը յաջողի եւ մեզ կը ներշնչէ վստահութիւնը՝ մեր Հայերու մօտ գտնուող այն կենսական տարրը, որուն վրայ յուսալի չէինք դադրած երբեք:

«Մեր ընթերցողները պէտք է կարդան այդ գիրքը, որուն, աւելին, հասոյթը յատկացուած է բարեգործական նպատակի մը»:

ՅՈՅՆ ՕՐԹՕՏՕՔՍՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՇՈՒՐՋ

Պաղեստինի մէջ հրատարակուող «Կիրակնօրեայ Ընթերցանութիւն» Լեհական թերթը յղուած մը հրատարակելով կը քննէ տիեզերական Ս. Սինոդը մանրամասն կերպով ամբաստանելով Ալեքսանդրիոյ Թահան եւ Արաբիոյ Հալէպ Սրբազաններու մէջ ծագած վէճը: Սինոդը օգտակար դատած է պատրաստել Ալեքսանդրիոյ պատրիարքին մօտեցնելու համար պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ նոր կանոնագիր մը եւ հրամարել յետոյ:

Անտիոքի Օրթոտոքս եկեղեցւոյ պետը պիտի ընտրուի համաձայն այն նոր կանոնագրի:

ՁԵԿՈՅՑ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ

Առողջապահական Նախարարութիւնը իրենց դարմանատուներէն դուրս փափաքող բժիշկներուն կը ծանուցանէ թէ պէտք է դիմում կատարեն ստանալու համար Յունուար 31ի օրը շրջագայելու արտօնագիր:

ՈՐՍԻ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

Նախագահական հրովարտակ մը Փետրուարի առաջին օրը կորոշէ իբրեւ թուական Լիբանանի հողի վրայ որսի եղանակին փակման:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐՈՒ ՊՈՅՔՕԹԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Երկուշաբթի առաւօտէն իվեր Պէյրութի եւ Լիբանանի բոլոր շրջաններուն մէջ կը շարունակուի պոյքօթը: Մայրաքաղաքին գոյներ եւ տղամարդիկ չեն պատահիր. ամեն տեղ խաղաղութեամբ տեղի կունենայ պոյքօթը: Մի միայն մասն լոռներու յատուկ անձնական ինքնաշարժներ շրջան կընեն քաղաքիս մէջ: Պոյքօթի կոմիտէն պաշտօնական թերթ մը միջոցաւ խնդրած է մասնաւոր ինքնաշարժներու տէրերէն որ միանան իրենց:

Մի միայն կառքերը կը գործեն այժմ հրապարակի վրայ: Տարիներէ իվեր խաներու մէջ փոշոտած կառքերը մինչեւ իրիկուն կը շրջին քաղաքիս մէջ:

Կառավարութիւնը ցարդ ոչ մէկ զիջողութիւն ցոյց տուաւ, մինչ վարիչները հաստատ կը մնան իրենց պահանջներուն վրայ:

ԿՐԻԲԷ ՎԱՐԱԿՈՒԱԾ

Թերթիս Տէր եւ Տնօրէնը թեթեւօրէն կրիբէ վարակուած ըլլալով քանի մը օրէ իվեր անկողին կը մնար: Այժմ, բաւական ապաքինած ըլլալով, սկսած է յաճախել խմբագրատուն:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տիար Տօքթ. Ա. Գոնեալեան իր ամուսնութեան առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընէ.

1000 *Ս.Դ. Հայ Ճեմարանին*
1000 » *Ս. Նշան Ազգ. Վրժրն.*
700 » *Մամուլթեանի Թոքախտ*
500 » *Հայ Օգնութեան Խաչի*

Միեւնոյն առթիւ Տօքթ. Յարութիւն Գոնեալեան մէկ ա՛ գլխական ոսկի, Պ. Հայկ Գալեան երեք Ս.ոսկի կը նուիրեն Հայ Ճեմարանին, իսկ Պ. Հ. Ուղուրլեան 300 ս. դ. Ս.Նշան Ազգ. վարժարանին:

Բոլոր գումարները ստանալ խմբագրութենէս:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄ

Պ. Յովհաննէս Պողտասարեան իր նախկին տեղը փոխելով հաստատուած է, փողոց Ճօրճ Պիքօ թիւ 215:

ՊՐ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԱԶԱՐԵԱՆ
ՕՐ. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՔԱՉԵԱՆ
ամուսնացեալք
26 Յունվ. 1932 Պէյրութ

ՊՐ. ԽՈՐԷՆ Ա. ՓԻՐՕՂԼԵԱՆ
ՕՐ. ՀԱՅԿ. Տ. ԵՓՐԵՄԵԱՆ
խօսեցեալք
23 Յունուար 1932 Ճիւնիէ

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ (L'Etoile du Foyer)

«Լէթուալ տիւ Ֆուայէր» աւանդի պայմանագրութիւնը կը յարմարի մասնաւորապէս օժիտի կազմութեան, նկատելով որ ստոյգ տոկոսներ կը բերէ առանց լինելու բարձր բրիմ վճարող ապահովագրութեան մէկ տեսակը:

Գուրճ, պանդոկ Սավայիա, Պէյրութ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Նազարէթ Գալուստեան, 23 տարեկան, բնիկ Ադ—Շեհիրցի, որ 6 տարի առաջ Ֆրանսա ղրկուած որբերուն մէկն էր: Երկու տարի առաջ կը գտնուէր Գիանֆուր (Ֆրանսա):

Մայրը, Մարիամ Գալուստեան, որ Պէյրութ է երկու տարիէ ի վեր լուր չունէր զաւակէն:

Իմացնել խմբագրութեանս:

Կը խնդրուի «Յառաջ»էն արտատպել:

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932

	Ոսկի
Եգիպտ. Թղթադրմ.	450
Անգլիկն »	439
Տոլար »	126
Թրքական »	38
Գանէ Օսմանեան	130
Իտալական Լիր 100	640
Զուիցերկ. Ֆրանք 100	150
Անգլ. ոսկի	604
Ֆրանս. »	480
Օսման. „	547
Արծաթ մէճիտ	29
Գրէտի Ֆոնս. Ա. Փ.	489
„ „ Բ.	285
„ „ Գ.	283

Սէֆէրեան եղբարք Բեւ Տօս Թելեֆ. 5-10

Etablissement J. HEKIMIAN FILS
(Maison fondée en 1877)
56 Rue FAUBOURG SAINT HONORE - **PARIS (VIIIe)**
Առեւտրական ոճ է գործի համար
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ. ՆԻՒԹ ԿԱՄ ԳՈՐԾԻՔ
կրնայ հայթայթել ամէնանպաստաւոր գիներով
Հեռագրական Հասցէ Efi-Elyseding - Paris - 123

ՖՕԹՕ ՀՐԱՉ
Անոնք որ կ'ուզեն վերջին նորաձեւութեանց համաձայն նուրբ եւ ճաշակաւոր լուսանկարներ ունենալ, առանց վարանումի թող դիմեն Մաարաթ փողոց, Նորակառոյց Խորհրդարանի ճիշդ դիմացի շէնքին երկրորդ յարկաբաժնի վրայ, նորբացուած ՖՕԹՕ—ՀՐԱՉ Աթէլիէն, որ ունի ելեքտրականութեան առանձին բաժին մը եւս, որով առանց նկատի ունենալու օդն ու ժամանակը կարելի է գոհացում տալ ամէնանրբաճաշակներուն իսկ:
ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

16

— Ես պիտի փախչիմ, կ'որոշէ Անդրանիկ և կը յայտնէ իր ընկերներուն։

Անոնք զարմեցան ծեն համաձայնիր.

— Վերջը աւելի վատ կ'ըլլայ եթէ չկրնանք յաջողիլ մեր փախուստին մէջ, կը յարեն իր ընկերները։

— Դէմ դուրսը կ'իմացուի և հարցաքննութիւն կ'ըլլայ, վճռականօրէն կը պատասխանէ Անդրանիկ։

Վրայ կը հասնի ոստիկանը առաւօտուն։ Առաջին՝ անգամն է, որ ոստիկանը կ'երևի։

Կը սկսի խօսիլ շատ մեղմ և ժպտագին։

— Ինչո՞ւ մեզ չէք ազատեր, կը հարցնեն մեր յեղափոխականները։

Ոստիկանը պատասխան չի տար։

— Դրամ ունի՞ք քովերնիդ, կը հարցնէ մտերմօրէն դաժան ոստիկանը։

— Մենք դրամ ուրկէ՞ց պիտի ունենանք, կը պատասխանեն երիտասարդները, մենք գաղթականներ ենք, մեր ունեցածն ու չունեցածը հաց ու պանիրն է, որ այլևս հատնելու վրայ է։

Ոստիկանը չի յաջողիր իր դրամ կորզելու անպարկեշտ ծրագրին մէջ և կը հեռանայ։

— Ես գիտէի այս շանը միտքը, կը սկսի Անդրանիկ գայրոյթի գագաթնակէտին հասած։

— Ես պիտի փախչիմ, կ'աւելցնէ անիկա վճռականօրէն և կը բարկանայ իր ընկերներուն, որոնք տակաւին կ'երկմտին։

Վրայ կը հասնի յաջորդ գիշերը։

Անդրանիկ ցորեկուընէ արդէն կը լռէ և չի խօսիր։

Ընկերները կը մտահոգուին իրմէ, կը հարցնեն, բայց անիկա չի պատասխաներ և կը շարունակէ նայիլ գետնին։ Կը հաւաքէ իր ծրարը։

13

կ'անցնին քանի մը տարիներ, Անդրանիկի մէջ յեղափոխութեան գոյծը կը դառնայ անդիմադրելի, անմարելի կրակ մը։

Պոլսոյ շրջանակը այլևս կը թուի նեղ բոլորանուէր յեղափոխութեան գործին փարելու համար։

Իր ընկերներու խորհուրդին կը դիմէ լայնցնելու համար իր ասպարէզը։

— Ես կ'ուզեմ անցնիլ աւելի ներքին գաւառները։

Ընկերները կը համաձայնին և աւելի կը քաջալերեն զինքը այդ նպատակին մէջ։

Անդրանիկ երկար չմտածեր այդ մասին։

Շուտով կ'անցնի Գամսուն։

Գ.

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՊԱԹՈՒՄԻ ՄԷՋ

Ինչպէս կը ճամբորդէ նաւի վրայ.— Կը գտնէ ընկերներ.— Միութիւն.— Հէտիոտն եւ սալակով.— Վտանգը իրենց գլխուն վրայ.— Խուս ոստիկանութիւնը կը ձերբակալէ.— Անդրանիկ կը յղանայ նոր միտք.— Անհամաձայնութիւն.— Նորէն դէպի բանտ.— Փախուստի փորձեր.— Սպառում.— Փախուստ.— Առաջին անգամ Անդրանիկ զէնք կ'ունենայ.— Դէպի Կարս.— Անհրապոյր հանդիպում.— Թաքարը եւ Անդրանիկ:

Պաթումի գալու համար կարելի չէր դրամ ծախսել. Անդրանիկ կը յաջողի նաւու վրայ իբրև ծառայող բանուոր մտնել և աշխատելով ճարել այդ դրամը։

ԻՄՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼԱՎԱԼԻ ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՍՏԱՑԱՒ

Բարիզ.— 265ի դէմ 303 քուէով՝ խորհրդարանը՝ ազ-մատական – ընկերվարականններու և ընկերվարականնե-րու հարցապնդումներուն շուրջ վիճաբանութիւն կատարե-լէ վերջ՝ վստահութեան քուէ տուաւ Լաւալի նորակազմ դահլիճին:

Բարիզ.—ի Պ. Լաւալ ձեռք առաւ Արտաքին Գործոց նախարարութիւնը։

Երեք քառորդ ժամ տեսակցութիւնէ մը յետոյ Պ. Պ. Լաւալ և Պրիան փափաք յայտնեցին սեպմելու լրագրողնե-րու ձեռքերը։ Պ. Պրիան զուարթ ոճով մը յայտարարեց թէ կը խորհէր քանի մը շաբաթ հանգիստ ընել հարաւա-յին Ֆրանսայի մէջ քանի մ'օր անցունելէ յետոյ Քօշըրելի իր տան մէջ։ Աւելցուց նոյնիսկ թէ ծովային պտոյտ պիտի կատարէ թերևս:

ՃԱՊՈՆԸ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ԿԸ ՂՐԿԷ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ

ՇԱՆԿԱՅ.— Ճապոնցիք վերջնագիր մը ղրկեցին Չի-նական իշխանութեանց դոհացում պահանջելով վերջին դա-ւաղրութեանց համար, և յայտնելով թէ հակառակ պարա-գային տրակոնեան միջոցներու պիտի ձեռնարկեն։

ՀՈՄՍԱՅՆ ԱՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ԵՒ ՍՈՎԻԷԹԱԿԱՆ ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ԱՌԵՒԱՆԳԵԼ ԱՂԱԲԷԿՕՖԸ ԵՒ ՍՊԱՆՆԵԼ Զ' ՑՆ

Պուքրէշ.— Քօնսթանցայ ձերբակալուած համայնա-վար գործիչներ դիտաւորութիւն ունէին առեւանգել և սպաննել կէփէուի նախկին տնօրէն Պ.Աղաբեկոֆը որ փա-խած էր ռուսաստանէն և հրատարակած Չէկայի մեթոտ-ները մերկացնող գիրք մը։

Պուքրէշ = Կը հաստատուի թէ չնա հիւ Պ. Աղաթունօֆի այլ անունով Աղաբեկոֆի է որ սովիէթական լրտեսութի-եան գործը երեան հանուեցաւ Քօնսթանցայի մէջ։ Պ. Ա-ղաբեկոֆ որ Պէրլինի մէջ հրատարակեց Չէկայի մասին երկու գիրք եղած էր ծայրագոյն Արեւելքի և Արեւմուտքի սովիէթական լրտեսութեան գլխաւոր կազմակերպիչը և սատարած էր Փռանսայի, Գերմանիոյ և Ամերիկայի մէջ սովիէթական լրտեսութեան կատարելագործման։

Չէկայի մասին քրած մերկացումներու հե ետանք է որ սովիէթները քանիցս փորձեցին մէջտեղէն վերցունե զայն։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԻՒՏ ՄԸ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Երիքով.— Լիվըրբուլի համալսարանի ուսուցիչներէ բրոֆ. Կարսթոն երեան հանեց հին թագաւորներու վերա-բերող դամբարաններ որոնք շինուած են Քրիստոսէն ա-ռաջ 4ԹԵ, Դարու մէջ։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ԿԱՑԵԼԷ ԼԵՆԻՆԻ ԴԱՄԲԱՆԸ

Մոսկուա.— Պարսկական դեսպան Թիմուր-Թաշ այցե-լեց Լէնինի դամբանը և հոն դրաւ ծաղկեպսակ մը։

ԼԱՎԱԼ-ՄԱՔՏՕՆԱԼՏ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն.— Արտաքին գործոց նախարարութիւնը հա-ղորդեց թէ Լորտ Թիրրել տրդեկութիւն տուած է Պ. Լա-վալին որ Ամգլիոյ կառավարութեան սլքար կը բաղձայ իրեն հետ տեսակցիլ շաբաթօրեայ դադարի մը միջոցին։ Տեսակ-ցութիւն տեղի պիտի ունենայ եղել կամ Լոնտոնի կամ Պալյօնեի և կամ Փօլքէսթընի մէջ։

VALDA

ԵՐԳԻՉՆԵՐԸ ԲԵՄԲԱՍԱՑՆԵՐԸ ԵՒ ՔՈՒԻ ՍՄՍԹԷՌՆԵՐԸ ՓՈՐՁԵԼՈՒ ԵՆ ՄԻՒՑՆ

-ԲԱՍԹԻԼ ՎԱԼՏԱ-ները

ՍՈՑՆ ԲԱՍԹԻԼՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԱԶԴԵՑԻԿ ԵՆ ԵՒ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՐՕԿԻՒՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պահանջեցէ՛ք **ՎԱԼՏԱ** անունը կրող տուփերը

Ներկայացուցիչ՝ ՍԱՒՏԱ Եղբարք

Փոստարկղ թիւ 445

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՏՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Կը դարմանէ գիտական ամենավերջին մեթոտներով, թոքերու, ստա-մոքսի, աղիքներու յետոյի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ: Հին եւ նոր չերմամիգութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպէս նաեւ Ֆրանկ-ախտ եւ մորթային հիւանդութիւններ:

Արագ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէ, իր նախկին դարմանա-տան մէջ. ժամը 8—12 եւ 2—6ու մասնաւոր ժամադրութեամբ.

Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկաեալ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒ ՁՐԻ

Ժօրժ Հասսէս փողոց՝ թիւ 8

Կարի եւ Ձեւագիտութեան Դասընթացք

Տիկին ՄԱՌԻ ԵՐԱՄԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ

ԲԱՐԻԶԷՆ ԵՒ ՎԱՇԻՆԿԹՕՆԷՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան մասնագիտուհի, Տիկին Մառի Երամեան կը վերադառնայ իր արհեստանոցը, Մեծ Սէրայի դիմացը Նօ. 78 տան երկրորդ յարկը:

Երեք ամսուան միջոցին կը սորվեցնէ ամենավերջին նորաձեւութեամբ, կար եւ ձեւագիտութիւն, իր բոլոր բարդութիւններով եւ ասղնակաձ մի-ջոցներով, Droit-fils մեթոտով: Իր աշակերտուհիները կ'օժտէ Բարիզի աս-խարհահռչակ Académie Daydou վկայականով։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ Գօշիկները միշտ ամենա-լաւ, ամենադիմացկուն, ամենաաժան եւ ամենագեղեցիկներն են.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝

ՆԱՃԱՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՄԵԾ ՕՔԱԶԻՈՆ

25 Օրուայ Միջոցին Սկսած 1932

20 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՓԵՏՐՎԱՐ 5

1000ին 10-30 ԶԵՂՉ ԳԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ԿՈՐՍՆՑՆԷՔ

ՏՔԹ. ՍՈՒԿՐԱՏ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կընդունի ամէն օր բացի կիրակիէն կէսօրէ առաջ 8—12 կէսօրէ վերջ 2-6

Հասցէ՝ Capucinներու եկեղեցիին կից Արդարութեան պալատին եւև։

ՏՔԹ. ԼԵՒՈՆ ԵԷՆԻՔՈՄՇՈՒԵԱՆ

(Նախկին ռէզի սը ֆիզիք Պէյրութի Ամերիկ. հիւանդանոցի)

Իր նոր դարմանատունը կը գտնուի Ալէնպի փողոց (Նախ-կին Մաարաա), Լիբանանի Խորհրդարանի նորակառոյց պալա-տի ճիշդ դիմաց, երկրորդ յարկ։

Ընդունելութեան ժամեր.—

Կէսօրէ առաջ ժամը 9—12, կէսօրէ վերջ 2—6:

ՉՔԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԻՇՏ ՁՐԻ:

ՏՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԵՐԿԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմէական ՄԱՍՆԱԳԷՏ քժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի ԱԶՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՒ հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 2—6

իր դիմնիկին մէջ rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին ըրերկողմէ որոշուած մասնաւոր պայմանով:

Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժա-մը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

ՏՕՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին Ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Այժմ Միայն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

ՆԱՀՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ԿԼԻՆԻԿԻ ՄԷՋ

Ամէն օր (Կէսօրէ առաջ 10 – 12

(Կէսօրէ վերջ 1 — 3

ԾԱՆ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ աղքատ հիւանդներուն ձրի։

ՏՕՔԹ. Գ. ՏԱՎՈՒՏԼԱՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Իր դարմանատունը հաստատած է, ՍՍՍՈՒՐ փողոց, Sofp. Նօզղասեանի (ատամնաբոյժ) դարմանատան կից.

Ընդունելութեան ժամեր՝

Կէսօրէ առաջ ժամը 8—12

» վերջ » 2—6

Անձամբ եւ առանձ ծախսի մաքրեցէք

ՁԵՐ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

Ինչ հարկ այլեւս հագուստները մաքրել տալու համար ծախսել եւ բարկանալ երբ կայ երաշալի նոր գիւտ մը

ԼԻՒՍԷՆ (LUCIN)

ՍՌԱՆՑ ԼՈՒԱԼՈՒ, ՊԱՐԶԱՊԷՍ ԽՈՁԱՆԱԿԵԼՈՎ

ԿԸ ՄԱՔՐԷ ՆՈՐ ԿԸ ԴԱՐՁՆԷ

բամպակէ, բուրդէ, ամէն տեսակ կերպաս, հագուստ եւ հիւսուածեղէն ինչպէս նաեւ գորգ, կարասիներ, կերպասներ, ձմեռուան գլխարկներ, եւայլն, եւայլն, առանց կերպասին վնասելու։ ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵՒ ՀԱՄՈԶՈՒԵՑԷՔ։

Տուփը կ'արժէ 25 ս. դհկ. միայն։

Մէկ տուփով կարելի է տասը հոգի մաքրել։

50 ս. դհկ. դրկողին 2 տուփ իր դրկողի փոստի ծախսը մեր վրայ: Վաճառորդներուն եւ մեծաքանակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ։ Դիմել՝ Մ. ԿԱՊՐԱՆ ի Պօրսա—Պէյրութ (B. P. 422) կամ ԵԱԿՈԲ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ, սեղանաւոր, Ֆօշ փողոց, Պէյրութ։

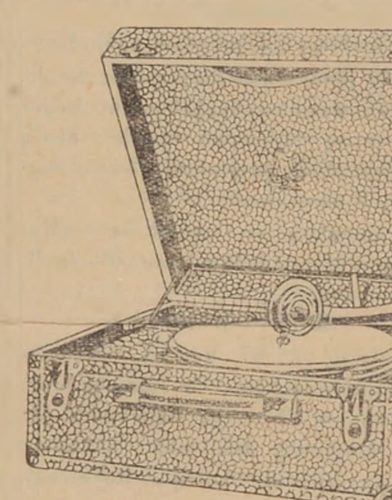

Տոկուն շինուած Վայելուչ տեսք Հնչուն եւ բնա-կան ձայն Անոր յատկանիշ-ներ՝

ՈՐՈՆՑՄՈՎ ԿԸ ՋԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենաճոխ եւ ամենամեծ ըն'կերութեան կողմէ

APOLLO GRAMOPHONE Co. L[td]

(of London)

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք

MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH

Փորձ ըրէք եւ ֆօլեօ՝ ամէն ձեւի, օրիգինալ ...

... վճարումի դիւրութիւն։

Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սուրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Եգիպ-տոսի.—

ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

14

Իր երկու տարուան ծառայութեան ընթացքին ա-ւելցուցած էր մէկ քանի ոսկի: Այդ ոսկիներու յոյսովն էր ճամբայ ինկած գալու Ռուսաստան անցնելու հա-մար Թրքական սահմանը,

Որովհետև անծանօթ էր առհասարակ Կովկասին՝ ու որոշեց ոչ ոքին ոչինչ յայտնել, այլ ուղիղ շարունա-կել ճանապարհը, բայց և այնպէս Պաթումի մէջ ալ կը գտնէ մէկ երկու ընկերներ։

Կը խորհրդակցին միասին մեկնելու դէպի Կարս և Կարսէն ալ դէպի տաճկական սահմանագլուխը։

Բոլորը իրենց ունեցած դրամները կը բերեն մէջտեղ կը յանձնեն մէկի մը, որ նա միայն ծախսէ բոլորին համար։

Մեր երիտասարդ գինուորները տակաւին զէնք չունէին։

Այն ատեն Կովկասի մէջ երկաթուղային գծեր չի կային։

Անոնք ստիպուեցան Կարս երթալու համար Պա-թումէն դէպի Կարս տանող խճուղիով տաժանելի և երկար ճամբորդութեան սկսիլ ոտքով։

Բայց ի՛նչ արժէք կը ներկայացնէին յոգնութիւն և չարչարանք յեղափոխութեան կրակով վառուած մեր երիտասարդներուն աչքին։

Անոնք իրենց կոնակը կը չայկեն մինչև Կարս բաւականացնող կենսամթերքը, որպէսզի ստիպուած չըլլան ոևէ գիւղ հանդիպիլ և աչքին զարնուիլ ռուսական ոստիկանատան կողմէ։

Բայց ճանապարհը իրենց երևակայածին նման չանցնիր անվտանգ։

Ռուսական իշխանութիւններ իրենք ալ որոշ մար-դիկ ունէին հետապնդելու։

Ճանապարհին, յոգնած, ծարաւ և անքուն, կը

15

պատահին ռուս ոստիկաններու, որոնք անմիջապէս կը պաշարեն։

— Ո՞վքեր էք դուք, կը հարցնեն անոնք։

— Մենք գաղթականներ ենք և կը վերադառնանք տուն, կը պատասխանեն մեր նոր մկրտուած յեղափո-խականները։

Այս բաւական չթուիր ռուս ոստիկանին համար, որ իր ամբողջ կեանքը և միտքը ծախած է Նորին կայ-սերական վեհափառութեան հաւատարիմ, հլու և հնա-զանդ մնալու համար։

Ոստիկանը կ'առաջնորդէ զանոնք դէպի բանտ։

Անդրանիկ ընկերներուն կը մօտենայ և աննշմարելի կերպով կ'ըսէ.

— Եկէք երեքս միասին յարձակինք վրան, զէնքը առնենք և փախչինք։

Ընկերները, որ աւելի քիչ յանդուգն էին, չեն հա-մաձայնիր և կը հասնին բանտ։

Բանտը ուրիշ վայր չէր եթէ ոչ տակաւին Կարս չի մտած ճանապարհին վրայ գտնուող փոքրիկ և ան-ծանօթ գիւղի մը ախոռը։

Օրեր կ'անցնին և ոչ մէկ հարցաքննութիւն։

Կը դիմեն մեր երիտասարդները բանտի դրան վրայ կեցող պահակին և կը խնդրեն ոստիկանին իմացնել թէ իրենք չեն կրնար երկար սպասել։

— Մեզ թող տանին հարցաքննութեան, մենք ան-մեղներ ենք։

— Ես այդպէս գործերու չեմ կրնար խառնուիլ, կը պատասխանէ պահակը։

Ռուս պաշտօնեան ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ լարուած մեքենայ մը և կամ անբան անասուն մը։

Գիշերը կը հասնի վրայ։ Արդէն համբերութեան բաժակը եկած լեցած է։

« Time is money »

Ժամանակը ոսկի է

ԶԵՆԻԹ

ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անզուգական յաջողութիւններուն ձեռք բերած կը շահեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր ռոպէները անգամ:

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, ար-ծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար:

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Ընդհ. Ներկայացուցիչ՝ **ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ** (Ֆօշ փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դրան կից:

Կեանքի աղուբեան դեմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ աճանդեր նուագը ձեր տան մէջ:

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆօնօի յայտնի մարքան ծեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը՜ !

Գնեցէք **ՕՏԷՕՆ** ֆօլիօ մը

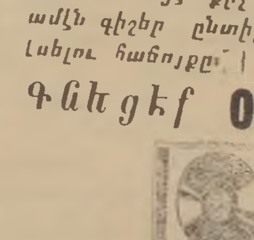

որմէ անկասկած պի-տի հմայուիք եւ նշըր-հիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակ-ներուն շարունակա-կան ժամանման, կըր-նաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վեր-ջին ստեղծագործութիւններով:

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս, այդ բոլորը ունեցէք ձեր տան մէջ միակ մի-ջոցն կեանքի աղուբեանց դէմ յաղթանակելու։